БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылдан үндезилеттинген

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 ч.
ЯНВАРЬ
23
СУББОТА
№ 18 (4503).

Өртээ 20 көп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

СЭТА-ныҢ дыҢнадыы (1 арын).

В. И. ЛенинниҢ төрүттүнген хүнүнден бээр 90 чыл болганынга уткуштур: ИльичиниҢ төрүттүнген черинде (1 арын).

УдобрениелерниҢ 200 фабрикаларын комсомолчулар кылыр (1 арын).

Политиктиг болгаш эртем билиглер нептередириниҢ Бүгү-эвилел ниитилелиниҢ III съездизи (1 арын).

ТайбыҢны күш-ажыл-биле быжыглаар (1 арын).

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: **А. Пахомова.** —ШүгүмчүлелдиҢ дээштиг болуру дээш (2 арын).

С. Сарыг-оол.—Агитаторлар фермада (2 арын).

С. Монгуш.—Полит-массалыг ажылды экижидер (2 арын).

М. Өргүмчү.—Чонга бараан болукчу (2 арын).

Партияның айтыышкыны сорук киирген (2 арын).

П. Киселев.—Кадрларның экономиктиг өредилгези (2 арын).

Бүгү ниитиниҢ хөрээ: **Я. Торжу.**—Дружина ажылын боттуг удуртур, **Х. Караоол.**— Дружиначыларның хуралынга, **И. Бадарчы.**—Кемниг үүлгедиг эвээжээн, **А. Соснал.**—Баштайгы көрүүшкүн (3 арын).

С. Ямбиль.—Хөрөөженнер чөвүлелдериниҢ ажылын боттуг удуртур (3 арын).

Редакцияга чагаалар: **С. Тамба.**—Аар-саар ышкаш сагындырар үүлдер дугайында, **С. Бюрбю.**—Техниканы чөп ажыглаар (3 арын).

КОЛХОЗТАРҒА ОТЧЁТ-СОҢГУЛДАЛЫГ ХУРАЛДАР

Колхозтарның отчёттуг болгаш отчёт-соңгулдалыг хуралдары январь 17-ден эгелээш февраль 6-га чедир болуп эртер. Көдээ ажыл-агый артелиниҢ Уставын ёзугаар бо чылын 31 колхозтарга отчёттуг (соңгулда чок), 32 колхозтарга отчёт-соңгулдалыг хуралдар чоруттунар. Ниити хурал колхозту эргелеп баштаарының дээдг органы болур. Ол хуралга колхоз баштаар черииниҢ ажылын чугаалажып, ооҢ отчёдун дыңнаар, ажыл-агыйның мурнакчыларының дуржулгазын нептередириниҢ аргаларын айтыр, баштаар черниҢ кежигүннерин соңгуур, чылдың бүдүрүлге планын бадылаар болгаш өске-даа амыдыралчы чугула айтырыгларны чугаалажыр.

Отчёттуг болгаш отчёт-соңгулдалыг хуралдарны бүгү колхозтарга сан учёт болгаш санажылга талазы-биле бедик деңнелге эрттириниҢ чамдык белеткел ажылдары кылдынган. Көдээ ажыл-агыйның область эргелелинге районнарның көдээ ажыл-агый инспекцияларының улуг бухгалтер-экономистери-биле, районнарның көдээ ажыл-агый инспекцияларынга эт-хөреңгиниҢ санаашкынын чорудар талазы-биле колхозтар даргаларының, ревизия комиссияларының даргаларының, санакчыларның, чыл отчёттарын тургузар талазы-биле санакчыларның, тускай эртемниглерниҢ, ревизия комиссияларының даргаларының семинарларын эрттиргилээн.

Колхозтарның хөй кезии чеди чылдың бирги чылын чедиишкинниг дооскан. Көдээ ажыл-агый продукцияларының ниити бүдүрүүшкүнүнүҢ хемчээли колхозтарга 1959 чылда 1958 чыл-биле деңнээрге 3 катап, а оларның акша орулгалары 5 ажыг катап көвүдээн.

Каа-ХемниҢ «Октябрь 14 чылы», Ленин аттыг, Чөөн-ХемчиктиҢ «Искра», ЭрзиниҢ «Мөрен», Бии-ХемниҢ «Тиилелге» болгаш өске-даа колхозтарга отчёттуг болгаш отчёт-соңгулдалыг хуралдар чыл бүрүде элээн организастыг, бедик деңнелге эрттип турар.

Ындыг болза-даа Бии-ХемниҢ Ленин аттыг, «Хадын», «СЭКП-ниҢ XX съездизи», Улуг-ХемниҢ «Улуг-Хая», «СЭКП-ниҢ XX съездизи», Чөөн-ХемчиктиҢ «Большевик», «Хорум-Даг» колхозтарынга эрткен чылын отчёт-соңгулдалыг хуралдар баштаар черниҢ ажыл-чорудулгазының ханы анализи чокка эрткен. Колхозтарның хөй кезиинге ревизия комиссияларының составын ёзу барымдаалап соңгуп турар. Маңаа чижек кылдыр Улуг-Хем районнуң колхозтарында байдалды чугаалап болур. Ол районнуң «Күш-ажылдың хостуу» колхозундан өске колхозтарынга эрткен чылын чаңгыс-да ревизия болбаан. А «Улуг-Хая» колхозта эт-хөреңги болгаш өртек-үнелиг материалдарның санажылгазы безин амга чедир доозулбаан.

Колхозтар даргаларының, баштаар чер кежигүннериниҢ ажыл-чорудулгазын эки анализтээр төлөөде, бүгү колхозтарга чыл ревизияларын ыяк чорудар херек.

Колхоз бүрүзүнге чыл отчёдунуҢ шын болуру сан даңзыны баш буруңгаар хынамчалыг белеткээринден болгаш ажыл-агый, албан черлери-биле колхозтуҢ аразында санажылганы эки кылырындан хамааржыр. Ону чорударына үүгле сан ажылдакчылары эвес, харын ында бүгү-ле тускай эртемниглер, бригадирлер, ферма эргелекчилери, партия, совет активи база идепкейлиг киржир ужурлуг.

Отчёттуг болгаш отчёт-соңгулдалыг хуралдарны бедик деңнелге эрттириниҢ талазы-биле партия райкомнарының, райкүүскомнарның, районнарның көдээ ажыл-агый инспекцияларының талазындан колхоз бүрүзүнге боттуг дузаны чедирген турар ужурлуг.

Артель бүрүзүнге колхозчуларның кол кичээнгейин ажыглаттынмайн турар иштики курлавырларже, ниитиниҢ ажыл-агыйын улам ыңай көдүреринииҢ оруктарын айтырынче, чеди чыл планының онаалгаларын хуусаа бетинде чедиишкинниг күүседиринче угландырар херек.

Отчёттуг азы отчёт-соңгулдалыг хуралдарга колхозтарның отчёттарын хынамчалыг анализтеп көрбүшаан, шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди калбартыры, баштаар чер кежигүннерин соңгуурда колхозчу демократиянның принцивтерин шыңгыы барымдаалары чугула.

Колхоз баштаар черииниҢ кежигүннериниге, ылаңгыя колхоз даргазынга, ревизия комиссиязының даргазынга кымнарны соңгуп алырын колхозчулар боттары баш бурунгаар чугаалажырынче кичээнгей салырын, оларга колхоз бүдүрүлгезииниҢ хөй талалыг адырларын эки удуртуп билир организакчы, ак-сеткилдиг, билиглиг кадрларны соңгуурун чедип алыры чугула.

Партия, совет органнарының сорулгазы болза, колхозтарга ам болур хуралдарны коммунистиг ёзуга колхозчуларны кижизидериниҢ школазы болдурары, хурал бүрүзү организастыг база идей-политиктиг бедик деңнелге эрткен турарын хандырары, көдээ ажыл-агыйны улам ыңай хөгждүр талазы-биле партия ТК-зының декабрь Пленумунуң салган сорулгаларын хажык чок боттандырарынче бүгү колхозчу ажыл-ишчилериҢ мобилизастаары болур.

УдобрениелерниҢ 200 фабрикаларын комсомолчулар кылыр

Куйбышев областың аныяктарының алдарлыг эгелээшкини

БУЙБЫШЕВ. (СЭТА). СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунга бодунуҢ чугаазынга Н. С. Хрущев колхоз болгаш совхоз бүрүзү удобрениелер кылыр бир янзы хевирлиг бодунуҢ фабриказын тургузар ужурлуг деп чугаалаан. Бо сөстер Куйбышев областың комсомолчуларын чаа-чаа ажыл-херектерже сорук киргген. Олар аныяктарның күжү-биле 200 ындыг фабрикаларны тургузарын шиитпирлээн. Тус черниҢ 30 муң тонна удобрениелерин белеткээр деп хүлээлге алган Ставрополь районнуң комсомолчулары ол ажылды улуг сорук киринишкин-биле эгелээн. Аныяктар бригадалары организастаттынган. Олар өдекти бөлүп база ону шын кадагалаары-биле оваалаг турар.

«Найырал» колхозта аныяктарны тракторист Александр Куваинов удуртуп турар. Ыкда хүн бүрүде 35—40 тонна өдек белеткеттинип турар. Луначарский аттыг совхозта аныяктар бригадазы 2000 тонна удобрениелерни белеткээн.

Ол хуусаа иштинде 33 муң тонна өдекти бөлер деп төлевилээн Камышлинск районнуң комсомолчулары шалыпчы айны чарлаан.

Волга, Дубово-Уметск, Сергиевск болгаш өске-даа районнарның комсомолчулары органиктиг удобрениелерни калбаа-биле ажыглаары дээш походче база кирген.

Удобрениелер белеткээр фабрикаларының организакчылары өдекти оваалар кылдыр бөлүп турган, кадагалаар бедүүн шыжаглларны тургузарындан боттарының ажылын эгелеп турар. Ындыг болза-даа өдек шыгжаар доктаамал черлерни тудары, торфту болгаш ажыл-агыйның өске-даа артынчыларын удобрение кылырын нептередир, хүлүү болгаш күш өдээн ажыглаары оларның планнарында база кирип турар.

Комсомолчу фабрикалар бо чылын үүс-үүс муң тонна органиктиг удобрениелерни бээр.

Политиктиг болгаш эртем билиглер нептередириниҢ Бүгү-эвилел ниитилелиниҢ III съездизи

Политиктиг, эртем билиглер нептередириниҢ Бүгү-эвилел ниитилелиниҢ III съездизин 1960 чылдың январь 26—28-те чыылдырар деп доктаалды Бүгү-эвилел ниитилелиниҢ баштаар чери хүлээп алган. Съезд Москва хоорайга, КремльдиҢ Улуг ордузунга болур.

СЭТА-НЫҢ ДЫҢНАДЫЫ

ЧерниҢ аар эдеринчилерин салып үндүреринге болгаш хүн системазының планеталарынче космиктиг ужудуушкуннарны боттандырарынга ажыглаары-биле диптер аразынга ужугар хөй чадаларлыг улам улуг күүлүг ракеталарны тургузарының талазы-биле ажылдар Совет Эвилелинде чоруттунуп турары мооҢ мурнунда-ла дыңнаттынган болгай.

Бо чылдың январының 20-де, кежээ ындыг ракетаны салып үндүрген.

Ол ракетаның сөөлгүзүнүҢ бетинде чадазы сөөлгү чадазының дүрзү-хевири-биле кады, бир шакта 26 муң ажыг километр дүргедээшкин-биле ужукпушаан, санап каан орууи ёзугаар чазыг чокка шимчевишаан, чер кыры-биле алырга ону салып үндүрген точказындан 12,5 муң хире километр хемчээлдиг ырак турар Оожум океанның далай кырында орта дүшсүн деп айыткан девискээринге январь 20-де Москваныы-биле 20 шак 5 минута турда четкен.

Ракетаның сөөлгүзүнүҢ бетинде чадазы бодунуҢ хүлээлгезин күүсеткеш, улам ыңай ужугуп бар чорааш, атмосфераның 80 — 90 километр бедикте дыгыш каттарынче киргеш, чуурулган болгаш кезик-чамдыызы өртенген.

Ракетаның атмосфераның дыгыш каттарыбиле эртеринге таарыштыр кылган сөөлгү чадазының дүрзү-хевири дүжер деп санап каан точканың чанында суг девискээринде четкен.

Ракетаның барып дүжер ужурлуг девискээринге турган Совет флоттуң суднолары ужугуушкуннуҢ орууныҢ чавызап келген шугумундан үнелиг телеметриктиг хемчээшкиннерни кылганнар.

Ракетаның сөөлгү чадазының дүрзү-хевири атмосферага ужугуушкуннуҢ үезинде көзүлген болгаш сугже дүжүп бадарының үезинде суднолар кырында тургускулаан радиолокациялыг, оптиктиг болгаш акустиктиг станциялар-биле ону хайгаарап көрген.

Кылган хемчээшкиннериниҢ сан-түннерин ёзугаар алырга, ракетаның аңаа дүшсүн деп санаан точказындан хажыышкыны ийи километрден эвээш болган болгаш ракетаның башкарылга системазының эң-не шын болганын бадыткаан.

Ракетаны чогуур доктааттынган шак-үезинде салып үндүрген. Ракетаның ниити ужуушкуну болгаш ооҢ бүгү чадаларының шимчээшкини айыттынган программа ёзугаар болуп эрткен.

Ракетаның иштинде тургустунган хемчээшкин системалары болгаш херекселдер ракетаның бүгү эртер орууна ужугуушкуннуҢ дургузунда чер болгаш корабльдер кырының станцияларынче эргежок чугула медээлерни дамчыдарын хандырган.

Ол ышкаш ракетаның ужуп чоруурунуҢ үезинде чамдык эртем херекселдериниҢ ажылын хынап, эргежок чугула хемчээшкиннерни кылгылаан.

Шинчилел түннелдерин моон соңгаар-даа мөөннеп чыыр сорулга-биле диптер аразынга ужугар хөй чадаларлыг күүлүг ракеталарның шенелделерин моон соңгаар-даа уламчылаар. Ракеталарның дүжүүшкүннери бо чылдың январь 8-теги СЭТА-ның медеглелинде чарлаттынган кызыгаарларның девискээрлеринге болур.

Диптер аразынга ужугар хөй чадаларлыг күүлүг совет ракетаны чедиишкинниг салып үндүрген чорук болза октаргайның делгемнерин шиңгээдип алырының болгаш хүн системазының планеталарын шинчилээриниҢ талазы-биле совет эртемниҢ улам ыңай бурунгаарлаашкынын хандырар.

В. И. ЛенинниҢ төрүттүнген хүнүнден бээр 90 чыл болганынга уткуштур

ИльичиниҢ төрүттүнген черинде

УЛЬЯНОВСК. (СЭТА). УльяновскиниҢ автомобиль заводунуҢ коллективи чеди чылдың баштайгы чылын күрүне планының техника-экономиктиг көргүзүүлерин ажыр күүсеткени-биле болгаш чүс муң автомобильди үндүргени-биле демделээн. Олар бо хүннерде автомашиналарны база-ла шыңгыы шак графигин ёзугаар чыып эптеп турар.

«УАЗ—451» деп чүк автомобилин хөйү-биле үндүреринге белеткелди чедиишкинниг доозуп турар. Ол машина 0,8 тонна чүктү ап чоруп болур. Ол дээрге чиик сөөртүлгелерге дыка таарымчалыг машина болур. Элээн билдингир апарган «ГАЗ—69» болгаш «ГАЗ—69—А» деп машиналарны солуур «УАЗ—460» деп автомобиль экспериментальдыг цехте күрүне шенелделеринге белеткеттинген.

В. И. ЛенинниҢ төрүттүгениниҢ бээр 90 чыл болган оюнга уткуштур социалистиг чарышка кирбишаан, УльяновскиниҢ автомобиль тудугжулары дөрт айның планын үш хонук бурунгаар күүседир, а апрель 22-де «УАЗ—451» деп автомобильдиҢ баштайгы бөлүүн кылып үндүрер болгаш 34 миллион рубльдиҢ артык кезектерин бээр хүлээлгени алган.

УльяновскиниҢ «КИМ» аттыг трикотаж фабриказы, хоорайның сүт заводу, Майнск районнуң «Правда» совхозу болгаш «Старо-майнский совхоз, Сурск районнуң «Коммунизмче бурунгаар» колхозу ИльичиниҢ төрүттүнген хүнүнге холбаштыр база-ла чаа хүлээлгелерни алганнар.

Оларның эгелээшкинин СЭКП-ниҢ область комитеди деткээн болгаш бүдүрүлгелерни, тудугларны, колхозтарны болгаш совхозтарны, областың бүгү ажылчы чоннарын ол алдарлыг хүнү чаа-чаа чедиишкиннер-биле демделээринче кыйгырган.

В. И. ЛенинниҢ дугайында чаа чуруктар

ПСКОВ. (СЭТА). В. И. ЛенинниҢ Псковка чоруп турганы — совет чурукчуларның болгаш скульпторларның чогаал ажылдарынга үзүктел чок тема болуп турар. Псковтуң төөгүлүг уран чурумал музейиниҢ чаңчыл болган делгелгелеринге ажылчы чоннарның улуг баштыңчызынга тураскааткан чаа чогаалдар чылдын-на делгеттинип турар.

Аныяк чурукчу С. Овчинников «1900 чылда Ленин Псковта» деп чаа чуруун бо чылгы делгелгеге салган. Ол чурукта Великая хемниҢ эринге Владимир ИльичиниҢ балыкчылар-биле чугаалажып турарын көргүскен.

Мастер М. ПикалевтиҢ «Псков — «Искраның» төрүттүнген хоорайы» деп адаан ажылы дыка солун болуп турар. Ол — улуг композицияның төп кезии болуп турар ИльичиниҢ портредин янзы-бүрү өңнерлиг ыяштан кылган. Ураны-биле чазап кылган ол ажыл баштынчының бүгүдеге үнелиг дүрзү-хевирин нарыны-биле көргүзүп турар.

ТАЙБЫҢНЫ КҮШ-АЖЫЛ-БИЛЕ БЫЖЫГЛААРЫ

Совет кижилериниҢ изиг күзел соруу

Кызыгаар чок өөрүп четириишкин

ССРЭ-ниҢ Дээди СовединиҢ хүлээп алганы Чепсектиг Күштерни база дагын улуу-биле кызырар дугайында Хоойлуну болгаш делегейниҢ бүгү күрүнелериниҢ парламентилеринге база чазактарынга Кыйгырыгны бүгү совет улус изии-биле деткип турар. Чуруттуң хоорайларында болгаш суурларында бо хүннерде эртип турар хөй санныг митингилеринде, төрээн Коммунистиг партиязынга болгаш Совет чазакка кызыгаар чок өөрүп четтиргениниҢ базы сессияның шиитпирлерин чангыс үн-биле деткээнинiҢ сөстери дыңналып турар.

Москваның «Трехгорная мануфактура» комбинадының коллективиниҢ митингизинге аргыкчы В. Ивановның чугаалаары болза:

— Бүгү совет кижилериниҢ чүректери чаңгыс аай өөрүшкүлүг чүткүлде каттышкан. ССРЭ-ниҢ Дээди СовединиҢ хүлээп алганы Чепсектиг Күштерни база дагын улуу-биле кызырар дугайында хоойлуну бистиҢ улуг Төрээн чуртувустуҢ бүгү улустары сагыш-сеткилинден чүүлдүгүнүп турар. Аргылда фабриказының ажылчыннарының база бүгү трехгоржуларның мурнундан бүгү улустуҢ ол чүүлдүгүнүүнге бодумнуҢ үнүмү кадып тур мен. ЧоннуҢ чаагай чоруунуҢ дугайында, тайбыңны быжыглаарының дугайында хүн бүрү сагыш салыышкыны дээш Коммунистиг партияга болгаш Совет чазакка улуу-биле четтирдивис.

Митингге чүве чугаалаан аныяк аргыкчы В. Языкова, Ада-чуруттуҢ Улуг дайынының киржикчизи, парлаар цехтиҢ начальниги Н. Смирнов —ийи орденниг, хөй муң ажылчынныг бүгү коллектив бо сөстерге каттышкан.

— БодунуҢ мөзү шынары тайбың күрүне болур бистиҢ совет күрүневис бо улуг инициативаны кылып турарына бис чоргаарланыр бис. Пландан дашкаар 2,5 миллион метр пөстү бээри—чеди чылды чедиишкиниг доозарынга болгаш тайбың дээш демиселдиҢ хөрээнге бистиҢ салыышкынывыс ол—деп митингите хүлээп алган резолюцияда чугаалап турар.

«Ленин» деп атомнуг ледоколдуҢ тулугжуларының бодалын илереткишаан, судно эптекчилериниҢ бригадири Н. Ушкалов Ленинградта адмиралтет заводунуҢ коллективиниҢ митингизинге мынча дээн:

— Тайбың дээш херек кырында канчаар демисежириниҢ үлегерин бистиҢ чуртувустуҢ өске чуруттарга көргүзүп турарына бистер өөрүп, чоргаарланып турар бис. ССРЭ-ниҢ Дээди СовединиҢ Чепсектиг Күштерни кызырар дугайында хүлээп алган хоойлузу дээрге Совет ЭвилелиниҢ күүзүнүҢ өзүп турарының көргүзүү-дүр.

Ленинградта Свердлов аттыг станок тудуунуҢ заводунуҢ инструментилер цехиниҢ слесары А. Н. Ефимов мынча деп чугаалаан:

— Чаа хоойлуга бистиҢ цехтиҢ ажылчыннары чуректиҢ ханызындан байыр чедирип турар.

Чепсектиг Күштерни кызырар дугайында хоойлуну болгаш делегейниҢ бүгү күрүнелериниҢ парламентилеринге болгаш чазактарынга кыйгырыгны митингилерге хүлээп алган резолюцияларда ленинградчылар изии-биле чүүлдүгүнүп турар. Чеди чылдың ийиги чылының онаалгаларын хуусаа бетинде күүседир талазы-биле заводтарның болгаш фабрикаларның хөй-хөй коллективтери бедиткен чаа хүлээлгелерни алганнар.

— Украин эртемденнер Совет чазактың тайбыңга ынакшылдыг политиказын чаңгыс үн-биле чүүлдүгүнүп, бистиҢ күрүневистиҢ Чепсектиг Күштерин база дагын улуу-биле кызырганынга сагыш сеткилинден байыр чедирип турар—деп УССР-ниҢ Эртемнер академиязының митингизинге академияның президиумунуҢ кол эртемден секретары, УССР-ниҢ Эртемденнер академиязының корреспондент кежигүнү И. М. Федорченко демдеглээн.

Хөй кижилиг митинг Риганың «РЕЗ» заводунга болган. Ада-чуруттуҢ Улуг дайынының киржикчизи, шуткужу цехтиҢ начальниги А. Гедес ол митингите мынча деп чугаалаан:

— Тайбыңны камгалаарының хөрээнге болгаш улустар аразынга найыралды быжыглаарынга дыка улуг салыышкын болур Совет ЭвилелиниҢ Чепсектиг Күштерин кызырар дугайында хоойлуга сеткилсагыштың ханызындан байыр чедирип тур бис.

Кузбасста «Прокопьевскуголь» трестиҢ № 5—6 улуг шахталарының дагжылары ССРЭ-ниҢ Дээди СовединиҢ сессиязының шиитпирин улуг өөрүшкү-биле утказаннар.

— БистиҢ күрүневистиҢ тайбыңга ынакшылдыг политиказының кайгамчыктыг илерээшкини бо-дур. БодунуҢ Чепсектиг КүштериниҢ үштүҢ бир кезээн кызырып, тайбыңны идегелдиг камгалап болур хире бистиҢ чуртувустуҢ ол хире күүлүг апарганын кижи бүрүзү чоргаарап билип турар бис—деп бригадир эш Новиков хайныышкынныг өөрүшкү-биле чугаалаан.

Дагжылар күш-ажылчы эвлечге кирген болгаш айның төнчүзүнге чедир онаалгадан дашкаар ийи эшелон оттулар чүүлдү казып үндурерин шиитпирлээннер.

Алма-Атаның аар машина тудуунуҢ заводунуҢ ажылчыннары, инженер-техниктиг ажылдакчылары болгаш албан-хаакчылары эвлечге солчур аразында заводтуҢ хериминиҢ иштинге чыглып келгеннер. Индирде шуткулга цехиниҢ начальниги А. А. Сулейманов. Ол өөрүшкүлүг-биле мынча дээн:

— Бистер, машина тудугжулары Дээди СоветтиҢ хүлээп алган хоойлузун изии-биле чүүлдүгүнүп турар бис. Улус ажыл-агыйынга херектиг дыка хөй ажылчы холдар хосталыр. Халашкан дайынчылар, сержантылар болгаш офицерлер бистиҢ заводувуска база-ла келир. Эргим эштер шериглер, силерни бис манап тур бис. Силер бүгүдениҢ таарыштыр тургустунуп алырындарга болгаш тускай эртемниг машина тудугжулары болурунарга дузалаар бис.

Ол ышкаш хуралдар болгаш митингилер Днепропетровскиге, Сталинога, Таллинге, Кишинёвка, Ставрополга болгаш өске-даа хөй-хөй хоорайларга эткилээн. Хүлээп алган резолюцияларынга совет улус Чепсектиг Күштерни база дагын улуу-биле кызырар дугайында Хоойлуну чаңгыс үн-биле чүүлдүгүнүмүшаан, чеди чылдың ийиги чылының онаалгаларын хуусаа бетинде күүседир дугайында социалистиг чарышты улам ыңай калбартырын хүлээнип турар.

Тайбың херээнге болгаш улустарның айыыл чок чоруунга улуг салыышкын

Тайбың камгалалының Совет комитединиҢ медеглели

ССРЭ-ниҢ Министрлер ЧөвүлелиниҢ Даргазы Н. С. ХрущевтуҢ саналы-биле ССРЭ-ниҢ Дээди СовединиҢ IV сессиязының хүлээп алганы ССРЭ-ниҢ Чепсектиг Күштерин дагын дыка улуу-биле кызырар дугайында шиитпириҢге тайбыңның миллион-миллион совет талалакчыларының мурнундан Тайбың камгалалының Совет комитеди изии-биле байыр чедирип турар.

Улустар аразынга тайбыңның болгаш найыралдың изиг өөзөржикчизи—совет кижилер тайбыңның болгаш бүгү улустарның айыыл чок чоруунуҢ сонуургалы болур чепсегленишкинни дүжүреринииҢ дугайында амыдыралчы чугула айтырыг талазы-биле бодунуҢ күрүнезиниҢ чаа көргүскен ак-сеткилдиг инициативазынга чоргаарланып турарлар. Каттышкан Нациялар Организациязынга чепсегленишкинни бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүреринииҢ дугайында калбак программаны киирген Совет Эвилели бодунуҢ тайбынга ынакшылдыын дидим болгаш шиитпирлиг, ёзулуг ажыл-херектер-биле изиг илередип, чепсегленишкинни өөдере бүдүрериниҢ уржуктарындан кижи төрелгетении хостаарынга беленин көргүзүп турар.

Угаангыр туруш-биле хөделбишаан база чаа дайынның айыылын чайладыр дугайында ёзулуг сагышты салбышаан, Совет күрүнениҢ дээди органы Совет Чепсектиг Күштерни 1 миллион 200 муң кижиге кызырарын шиитпирлээн. Совет Эвилели чүгле бодунуҢ девискээрин камгалаарынга эргежок чугула Чепсектиг Күштерни артырып алыры-биле кызыгаарлаттынып турар.

ССРЭ-ниҢ Чепсектиг Күштерин база дагын дыка кызырарын бүгү чурттарда тайбыңның өңнүктери ханы хандыкшыл-биле уткуур дээрзинге совет улус бүзүрелдиг. Чепсегленишкинни бүгү-ниити дүжүрерин чедип алырынга таарымчалыг байдалды ол турузар болгаш чепсегленишкинни өөдере бүдүрериниҢ соксадыры база улустар аразының кады ажылдажылгазы дээш демисежип турар ак-сеткилдиг бүгү кижилерге чаа күштү болгаш үзүрелдип ол немээр.

Чепсегленишкинни бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүреринииҢ улуг программазын боттандырарынга күжүн каттыштырарынче тайбыңның бүгү өңнүктерин, хөй-ниити бүгү-ле күштерни Тайбың камгалалының Совет комитеди кыйгырган.

ӨөрүшкүнүҢ илерээшкини

Январь 16-да, Кызылдың башкы училищезинге башкыларның, студентилерниҢ болгаш училище ажылдакчыларының митингизи болуп эрткен. Митингите СЭКП ТК-ның Бирги секретары, ССРЭ-ниҢ Министрлер ЧөвүлелиниҢ Даргазы эш Н. С. ХрущевтуҢ ССРЭ-ниҢ Дээди СовединиҢ дөртү сессиязынга «Чепсегленишкинни дүжүрери — тайбыңны быжыглаарынче болгаш улустар аразынга найыралды хандырарынче орук» деп илеткелиниҢ талазы-биле башкы М. Текущова чүве чугаалаан. Эш Н. С. ХрущевтуҢ илеткелин митингиниҢ киржикчилери канчаар-даа аажок улуг өөрүшкү-биле хүлээп ап турарының дугайын сеткилиниҢ ханызындан илергейлеп турганнар.

Дөртү курстуҢ студентизи Нүрзет Артаев база сөс алгаш, мынча дээн:

— Бис эң-не чаагай үеде чурттап, өөренип турар-дыр бис. Совет күрүне бодунуҢ Чепсектиг Күштерин ам-даа 1 миллион 200 муң кижиге кызырар деп турары мээн угаанымны улам сорук киирип тур. Дөрт чыл дургузунда чүткүлдүг шиңгээдип алган билиглерим үүгле тайбың ажылга, аныяк салгакчыларны кижизидериге ажыглаттынарын бодап кээримге, сеткил-сагыжым, өөрүшкүм хайныгып келирдир.

Ш. СЕРЭЭДАР,
Кызылдың башкы училищезиниҢ дөртү курузунуҢ сургуулу.

Тайбыңның пропагандазы

Улуг-Хем районнуң хереглекчилер ниитилелиниҢ коллективиниҢ бүгү ажылдакчыларының митингизи дайынны болбурбас дээш туруштуубиле демисежип турар Коммунистиг партияга болгаш Совет чазакка улуу-биле өөрүп четтиргенин илереткен.

— Тайбыңны болгаш бүгү күрүнелер-биле найыралды быжыглаарынче угланган шылгарангай политиканы деткиири өөрүнчүг-дүр. БистиҢ амыдыралывыс хүн келген тудум-на улам өөрүшкүлүг болгаш аас-кежиктиг болуп турар, ынчангаш тайбыңны быжыы-биле камгалаар бис. Эки күш-ажыл—тайбың дээш демиселге бистиҢ салыышкынывыс болур—деп, пенсионер, хлеббулка кылыгларының мастери эш Иванов чугаалаан.

«Күш-ажылдың хостуу» көдээ ажыл-агый артелиниҢ төвүнге 500 ажыг кижи киржикчилиг митинг болган. Совет чазактың тайбынга ынакшылдыг чаа базымын, чепсектиг күштерден база катап хөй шеригни кызырып турарын ол митингиниҢ бүгү киржикчилери сагыш-сеткилдиҢ ханызындан деткээн. Тайбыңның пропагандазы бүгү-ле черлерде улам күштелип турар.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

ШҮГҮМЧҮЛЕЛДИҢ ДЭЭШТИГ БОЛУРУ ДЭЭШ

Коммунистиг партия болза кылдынган ажылдарның түңнелдерин шүгүмчүлекчи ёзу-биле үнелеп көрүнче, чедишкиннерге оожургаар, бот-тайбыңчыыр хоралыг хөөннер-биле шиитпирлиг демисежиринче партия организацияларын кыйгырып турар.

Партия болза четпестерни илередири-биле кады болдунган частырыгларны түңнеп, оларны эдип алырынче кадрларны хандыкшыдып билир чорукту база чугулага көрүп келген. Коммунист кижи четпестерни азы частырыгны кылганда, чүгле буруузун миннип, хүлээп алыр эвес, харын оларны чайладырын, бодунуң эттинип алырын кол чүүл кылдыр көөр ужурлуг.

Кызылдың дааранылга комбинадынын директору эш Петенев бодунуң ажылын чорударда активтиг күжүнге даянмайн, коллективтиг шүгүмчүлелдиг саналдарын дыннавайн турганы илерээн. Ол четпес чоруктуң дугайында айтырыгны чугаалажып көргеш, СЭКП-ниң Кызыл хооркому ону шыңгыы сагындырган. Эш Петенев ол хемчегни партийжи ёзу-биле хүлээп албышаан, сөөлгү үеде бодунуң ажылын элээн экижидип турар.

Коммунист кижи када-даа ажылдап тургаш, четпестерни эскет чокка эрттирип шыдавас. Бир эвес ажылдың кайы-бир участогунда партияның, күрүненің эрге-ажыңга таарышпас чүүл илерээн болза, ол дугайын кымнын-даа арын-нүүрүн харавайн СЭКП-ниң ТК-зынга чедир партияның удуртур органнарынга дыннадыры коммунистиң хүлээлгези болур. Ындыг турда-ла, бо хүлээлгени чамдык коммунистер уттуп турар чоруктуң фактылары бар. Чижээ, областың ном садыында партия организациязының коммунистери (секретары эш Малышев) ол черниң директору тургаш, эрге-дужаалын буруу ажыглаан Зябревтиң партийжи эвес практикалын биле тура-ла, ону илеретпейн келген. Оон четпес аажы-чаңының дугайын чүгле сөөлүнде, ону ажылдан үндүрүпкенде чугаалажып эгелээннер.

Шүгүмчүлелди бюрократыг ёзу-биле көөр, ону кызар чорук-биле демиселди партия шыңгыы чорудуп турар. Ындыг турбуже хоорайның ызы-сүт заводунуң директору турган Павленко бодунуң адынга болган шүгүмчүлелдерге өжээн хараан, аныяк түскай эртемниглериң шалыңын, оларның эдлчеглиг шөлээзинин хуусаазын дүрүмге чөрүштүр кызырып турган. Заводтуң партия организациязының секретары турган эш Фетисов ол четпестерни илередип, оларны эдер дугайында айтырыгны коммунистериң хуралынга тургускан. Ынчалза-даа Павленко хуралдың шиитпирин күүсетпейн, харын ону шүгүмчүлээн Фетисовтан башкаланып алырын бодаш, заводтуң завхозун ажылдан кара-туразы-биле дүжүрген турган. СЭКП хоорай комитединиң бюрозу Павленкону ажылындан дүжүрериңе чедир шыңгыы хемчегни алган.

Шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди адаандан өрү калбартырынга партия хуралдары чугула ужурдузалыг. Ажылда четпестерни коммунистер хуралдарга тодаргай илередип турарлар. Хоорайның 99 партия эге организацияларының эрткен отчёт-сонгулдалыг хуралдарынга оларның коммунистериниң 90 чыгам хуузу олурушкан, 700 ажыг кижи боттарының саналдарын бергеннер.

Чурт үлетпүрүүнүң эргелелиниң коммунистери ол черниң начальниги-ниң оралакчызы эш Тымчуктуң бодун бедик көрдүнер болгаш аппараттың ажылдакчыларының саналдарын тооп көрбес чоруун илереткеннер. Даг экспедициязының тудуг-монтаж конторазының коммунистери эштер Сергеев, Гапонов болгаш өскелер-даа мергежилдиг ажылчыннарны ажылга быжыглаарынче сагыш салбайн турган дугайында администрацияның четпес ажылын шыңгыы илереткен. Чижээ, тудуг талазы-биле 5—7 тускай мергежилдиг Маркинни, Синкинни болгаш өскелерни-даа ажылдан үндүргүлээн турган.

СЭКП хоорай комитеди чайгы үеде дыштанып хүннерде базаар садыы организастаарынга өйлешкеш, хоорайның чурттакчыларының дыштанылгазынга таарымчалыг байдалды хандырарынче кичээнгей салбайн турганын областың садыг килдизинин коммунистери шүгүмчүлеп турганнар. Отчёт-сонгулдалыг партия хуралдарынга болгаш хоорайның партия конференциязынга коммунистериң кылган шүгүмчүлелдиг саналдарын СЭКП-ниң Кызыл хоорай комитеди түңнеп көрген болгаш ону бодунуң аппарадының ажыл-чорудулгазының программазы болдуруп турар.

Ажылда четпестерни чайладырынче угланган саналдарны хөлегеге артырып кагбайн, оларны амыдыралга боттандырарынче шиитпирлиг хемчегларни алыр чорук партия организацияларының болгаш бүдүрүлге, албан черлериниң удуртукчуларының чугула хүлээлгези болур.

А. ПАХОМОВА,
СЭКП Кызыл хооркомунуң оргкилдизинин эргелекчизи.

ЧОНГА БАРААН БОЛУКЧУ

Чөөн-Хемчик районнуң Хорум-Дагда участок эмнелгезиниң эргелекчизи, область Совединиң депутаты Н. Д. Виноградова чоокта чаа бодунуң соңгукчулары-биле ужурашкан. Соңгукчуларның чагыын күүседир талазы-биле эш Виноградованың ак-сеткилдиг ажылы ужуражыышкын хуралынга илерээн.

Хорум-Даг эмнелгезиниң ажылы улам-на экижип турар. Аарыг кижилерни чыттырып эмнээр орун саны 20 чедир көвүдээн, хөрөөженнер бөжүдар өрээл база бар. Эрткен чылын рентген кабинеди база тургустунган. Эмнелге арыг-шевер, кышка оттулар ыяш болгаш өскеда белеткели хынамчалыг.

Н. Д. Виноградова эмнелгеге келгеннерни ээлдек хүлээп, оларга эмчи дузаламчызын көргүзери-биле кызыгаарлаттынмайн турар. Эрткен чылын ол 137 удаа үнүүшкүннүг чалалгага барып, 1200 ажыг кижиге эмчи дузазын чедирген, 29 хөрөөженнерни бөжүткен, бригадаларга 24 лекцияларны номчаан.

Эш Виноградова — чүгле эмчи эвес, ол хөй-ниитичи, агитатор болгаш база организакчы. Кижилер, кадрлар дугайында айтырыгже ол чугула кичээнгейни салып турар. Участок эмнелгезинде санитарка эш Дарый 6 чыл, эш Анай 5 чыл ажылдап турар. Санитарка турган Зоя Иргит ам сестраже депшээн. Кадык камгалалының ак-сеткилдиг, бодунуң хөрөөнге мергежилдиг кадрлары кылдыр оларны өөреткен кижи—Н. Д. Виноградова.

Кандыг-даа ажыл-херекти боттандырарда эш Виноградова колхоз баштаар чери, партия организациязы болгаш көдээ Совет-биле үргүлчү сүмележип, массага, активке даянып турар.

Н. Д. Виноградованың эргелекчилеп турары эмнелгеге чүгле «Хорум-Даг» колхозтуң колхозчулары эвес, Сүт-Хөлдүң «Алдан-Маадыр» колхозтан болгаш Улуг-Алаактан, Шеми болгаш Чыргакыдан бөөр чон кээп эмнедип турар.

Улустуң хүндүткелинге бүргеткен, чонуң мурнунга ак-сеткилдиг бараан болукчу эш Виноградованың ажылынга моон соңгаар улам чедишкинниг болурун соңгукчулар күүсээн.

М. ӨРГҮМЧҮ.

Тудуг ыяжышың белеткели

Эрзин районнуң «Мөрен» колхозунуң колхозчуларындан 64 кижи 1960 чылда колхозтуң тудугларынга хереглээр тудуг ыяжын белеткээри-биле тайгада хайныышкынныг ажылдап турарлар.

Бригада 3 звенога үстүп алгаш, манза дилер 140 кубометр шивини, 300 кубометр тудуг ыяжын болгаш мал кажааларының тудугларынга хереглээр 303 кубометр ыяшты кезип белеткээш, машина орууннче үндүр сөөрткен.

С. Базыр, Д. Таалын, С. Нүну, Д. Дажымбаа, Д. Чыкалов, Ш. Ширин олар хүн бүрүнүң үлүг нормазын 1,5—2 катап ажыр күүседип турарлар. Тудуг ыяжының белеткелинде ажылдап турар колхозчуларга лекция, беседаны партия организациязы доктаамал чорудуп, тайылбыр ажылы чорудар агитаторларны бригадада быжыглаан.

А. МОН.

АГИТАТОРЛАР ФЕРМАДА

Тожу районнуң «Май 1» колхозунуң төву Ийге СЭКП ТК-ныңдекабрь Пленумунуң шиитпирлерин танышкан хөй кижи киржикчилиг митинг болган. Пленумнуң доктаалынын дугайын партия райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизинин эргелекчизи эш Даваа таныштырган. Аная колхозчу ажыл-ишчилер мал ажылын хөгжүдер, оон продуктулуун бедидер болгаш баш санын өстүрер талазы-биле тодаргай саналдарын берген болгаш бедиткен хүлээлгелерни алган.

Саанчы Ак Бичен декабрь Пленумунуң доктаалын улуг өөрүшкү-биле хүлээп албышаан, чаш бызаларны менди ажаап ап, бодунга быжыглаттынган саар инек бүрүзүнден-не 1700 кг сүттү саап алырын хүлээнген. Ол ышкаш саанчылар Кол Дамдыгаа саар инек бүрүзүнден-не 1800 кг сүттү, а Кол Өпежик, Кол Бичежик олар 1550—1550 кг сүттү саап алырын хүлээнгеннер. Колхозтуң төп сүт-бараан фермазының эргелекчизи Байыр-Белек сөс алгаш:

— Бистиң төп сүт-бараан фермазыстың саанчылары ферма саар инек бүрүзүнден-не 1550 кг сүттү саап алырын хүлээнгеннер — деп саанчыларның мурнундан чугаалаан.

Уштук-Кежигнин сүт-бараан фермазының саанчылары Н. Хожуннай, А. Кол СЭКП ТК-ныңдекабрь Пленумунуң шиитпирин изиг күзелиби-биле хүлээп албышаан, кыштан малды менди чыл ажырарын, саар инек бүрүзүнден-не 1550—1550 кг сүттү саарын хүлээнгеннер.

Колхоз 1960 чылда ортумаа-биле бир саар инектен-не 1400 кг сүттү саарын, бир хойдан-на 2 кг дүктү кыргыырын болгаш 100 төрүүр хойдан-на 110 хураганнарны камгалап алырын; эштти, сүттү, саржагны күрүнеге садарын хуусаа бетинде күүседирин, эки одарларны чөп ажылап, малдың чайгы семиртилгезин шын организастап тургаш, күрүнеге ортумактан өрү күштүг малдарны дужаарын хүлээнген.

Колхоз төвүнден 200 километр черде Дойду-Хөлдүң болгаш Оо-Хемниң иви фермаларының ажылдакчыларынга декабрь Пленумунуң материалдарын таныштырары-биле коммунистер Бадыжык, Андылай оларны партия организациязы чоруткан.

С. САРЫГ-ООЛ.

Улуг-Хем районда «Чодураа» колхозтуң саанчызы эш Ч. Тюлюш СЭКП ТК-ныңдекабрь Пленумунга белеткелдин хүннеринде онза сорук киришкинниг ажылдаан. Эрткен чылын бодунга быжыглаан 12 инектериниң бирээзинден-не 1300 кг ажыг сүттү ол саап алган. Чеди чылдың ийиги чылында эш Тюлюш инек бүрүзүнден 1500 кг сүттү саап алырын хүлээнген.

Чурукта: эш Ч. Тюлюш. Чураан Я. Токаш.

Политмассалыг ажылды экижидер

Чөөн-Хемчик районнуң «Октябрь 30 чылы» колхозта комсомолчуларның саны 70 ажып турар. Оларның хөй кезии чеди чыл школазында өөренип турарлар.

Ынчанмыжежок колхозчу аныяктарның өртүзүнга политмассалыг ажыл сөөлгү үениң иштинде дыка суларан. Школада организастап тургускан бот-тывынгыр уран чүүл бөлгүмүнүң удуртукчулары боттарының хүлээлгелерин багай күүседип турарлар.

Концерттер азы тематиктиг кежээлер эрттиреринге белеткенир дээш бот-тывынгыр уран чүүлдер бөлгүмүнүң киржикчилерин чарлаарга арай боорда-ла 3—4 кижи келир. Орта келген кижилер белеткел-даа кылган чүве чок, ындамында шуугажып тургаш чана бөөрлер. Мынчангаш дыштаныр хүннерни өөреникчи болгаш колхозчу аныяктар кончуг чалгааранчыг байдалга эрттирип турар. Оон ангыда аныяктар өртүзүнга солун номчулгалары, беседалар болгаш лекция кылып турганы көзүлбес.

Оон чылдагааны болза комсомол эге организациязының (секретары эш Базыр) талазынан аныяктар өртүзүнга политмассалыг ажылды четпес удуртуп турарындан хамааржыр-дыр. Аныяктарны коммунистиг ёзуга кижизидериниң дугайында айтырыгта бистиң партиявыс улуг сагыш салып турар.

Мынчангаш үстүнде демдеглээн четпестерни дүрген чайладыр төлээде, колхозта партия эге организациязындан тодаргай хемчеглерни ап, комсомол организациязының ажылынга практиктиг дуза көргүзер болза чогуур.

С. МӨНГУШ.

Партия бисти сорук киирген

☆ ☆ ☆

6,5 кг дүк дээш

Хойнуң баш санын улам ыңай өстүрер, оон продуктулуун бедидер дээш Чөөн-Хемчик районнуң «Октябрь 30 чылы» колхозунуң хойжулары шудургу демисежип турар. Колхозтуң хоюнун барык 30 ажыг хуузу мериное уксааның хайнан хойлары болуп турар. Нарын дүктүг хой ажылы—артельдиң ажыл-агыйының бедик орулгалыг адыры. Ынчангаш 1960 чылда хойнуң уксаазын сайзырадырынче улуг кичээнгейни салыры хойжулар бистерниң үлүүвүске онаажып турар.

Коданымда нарын дүктүг уксааның бирги болгаш ийиги салгалының хайнактары 530 ажыг баш иттер бар. Оларны эш азыраанымдан болгаш чурттуң мурнанчы хойжуларының дуржулгазын ажылымга ажыглаанымдан бир хой бүрүзүнден-не 4 кг 520 грамм дүктү кыргып алган мен. Амгы үеде Дыттыг-Чарыкта кыштаамда хой кажаалары чылыглаттынган, кыштагның чоогунда сиген белеткеттинген, хойну баш бурунгаар көрдүнген план ёзугаар одарладып турар мен.

Бо чылын бодумнуң бедиткен хүлээлгемге хой бүрүзүнден 6,5 кг дүктү кыргып алырымны хүлээнмишаан, Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизмче орук» колхозунуң хойжузу эш М. Чоланы, «Искра» колхозтуң хойжузу О. Шаравинни социалистиг чарышка кыйгырдым.

М. САНДЫК,
«Октябрь 30 чылы» колхозтуң хойжузу.

Хойжуларның сөзү

СЭКП ТК-ныңдекабрь Пленумунуң материалдарын Таңды районнуң «Революцияның чалбыыжы» колхозтуң хойжулары танышкаш, улуг өөрүшкү-биле деткип, хүлээп албышаан, чеди чыл планын хуусаа бетинде күүседир дээш бедиткен хүлээлгелерни алган.

— Мээн коданымда 497 хой ам массалыы-биле төрүп эгелээн, чаш малды менди ажаап тургаш, 1960 чылда 100 төрүүр хойдан-на 125 хураганны албышаан, хой бүрүзүнден-не 2 кг 200 грамм дүктү кыргып алыр мен—деп хойжу Ү. Сырат хүлээлгени алгаш, социалистиг чарышка хойжу Ч. Хүлерни кыйгырган.

— Хойжу Сыраттың мени социалистиг чарышка кыйгырганын хүлээп ап тур мен, чеди чылдың ийиги чылында 100 төрүүр хойдан-на 115 хураганнарны болгаш хой бүрүзүнден-не 2 кг дүктү кыргып алыр мен—деп хойжу Ч. Хүлер хүлээнген.

Пленумнуң материалдарын колхозтуң партия, комсомол өөредилгезинде доктаамал өөренип эгелээн.

С. ТАНЗЫН-ООЛ

Ыраккы фермаларже

Бай-Тайга районнуң «Мурнакчы» колхозунуң бүгү малчыннарының хуралынга СЭКП ТК-ныңдекабрь Пленумунуң материалдарын танышкан. Хуралга чүве чугаалаан малчыннар мал ажылында мурнакчы дуржулганы болгаш бар арганларны ажыглап тургаш, 1960 ажыл-агый чылының планнарын хуусаа бетинде күүседир талазы-биле хүлээлгелерин алганнар.

Хойжу С. Наатыкпай 100 төрүүр хойдан 160 хураганны болгаш бир хойдан-на 2 кг дүктү кыргып алырын хүлээнген, а коммунист К. Капшыына 100 хойдан 120 хураганны, бир хойдан-на 2 кг 500 грамм дүктү кыргыырын болгаш 15 тонна сигенни белеткеп алыр мен деп чугаалаан. Ол ышкаш хойжулар С. Шанмак, О. Ак-оол, Кан-оол болгаш өскелер-даа бедик хүлээлгелерни алганнар.

Саанчы С. Чечекмаа саар инек бүрүзүнден-не 1500 литр сүттү, өске саанчылар Чогаал, Тараа, Сенден, Тамара, Кавынмаа, Калдакыс олар 1200—1300 литр сүттү саап алырын болгаш бызаларны 100 хуу ажаап алырын хүлээнгеннер.

Колхозтуң малчыннары мал продуктуларын күрүнеге дужаарын, ылаңгыя дүктү август 1-де, сүттү болгаш эштти октябрь 1-де бүрүнүбиле күүседирин, мал чемин чогуур үезинде белеткээрин болгаш 1960 чылда малдың баш санын өстүрериниң планын чүзүн аайы-биле ыяавыла күүседирин хүлээнгеннер.

Декабрь Пленумунуң материалдарын ыраккы фермалар ажылдакчыларынга таныштырары-биле колхозтуң партия организациязының агитаторлары чорупканнар.

С. ШЫДЫРАА.

Берген сөзүн ээлээр

Барыын-Хемчик районнуң «Большевик» колхозунуң хойжузу Х. Байыр 297 хойну хүр кыш ажырар дээш Чымчак-Ойнуң эң эки одарында организастыы-биле кадарып турар. Хойжу бодунуң күжү-биле 6 гонна сигенни, 1 тоннадан ажыг суланы, 2 центнер дусту кыштаанда чедирип алган.

Баштай төрээн 104 хойнуң 105 хураганын ол чидириг чокка алган. Ажаалгазын экижиткен ужурунда, чаш хураганнар эки доругуп турар. СЭКП ТК-ныңдекабрь Пленумунуң доктаалын ол танышпышаан, чеди чылдың ийиги чылы—1960 ажылагый чылында үүс хойдан-на 100-тен эвээш эвес хураганны, хой санындан 2 кг-дан өрү дүктү алырын хүлээнген.

О. ӨКТЕК-ООЛ.

Калинин область. Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры В. Гаганованың эгелээн шимчээшкининиң тывылган чери болур Вышневолоцкининиң хөвеңсаазын комбинадынын аргылда фабриказының коллективи чеди чылдың ийиги чылынче улуг күш-ажылчы тиилелгелер-биле кирген. Аргыкчылар күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң талазы-биле 1965 чылдың деңнелин чедип алганнар. Ол дээрге бүгү коллективтиг техниктиг депшилге дээш демиселге улуг бүдүрүкчүлүг ажылының түңнели болур.

Боттарының эжи аргыкчы Валентина Гаганованың эгелээшкинин фабриканың аргыкчылары калбаа-биле деткээннер. Хожудан турар бригадаларже чаарби бригадирлер, дузалакчы мастерлер, ээлчег начальниктери шилчээннер. Оон түңнелинде күүседип турар онаалдазын 110 хуудан кудуладып турар бригадалар чок болган. Продукция кылып үндүрери эрткен чылга деңнээрге он ийи хуу өскен.

Чурукта: Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры В. Гаганова.
СЭТА-ның фотохрониказы.

Кадрларның экономиктиг өөредилгези

СЭКП-ниң XXI съездизи 1959—1965 чылларда ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунуң талазы-биле совет улустуң мурнунга аажок улуг сорулгаларны салган. Ол сорулгаларны амыдыралга чедишкинниг боттандырары бистиң кадрларывыстың политиктиг болгаш экономиктиг билиниң деңнелинден хамааржыр. Ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунуң хөрээн шын удуртур төлээде, партия, совет болгаш ажылагый организацияларының ажылдакчылары перспективаларны, чаа-чаа мурнакчы арганларны көөр болгаш ону бүдүрүлгеге нептередир ужурлуг. Ажыл-херекти ханы билирин удуртукчу ажылдакчылардан бистиң партиявыстың ТК-лы негеп турар. Мынчангаш кадрларның экономиктиг өөредилгезиниң дугайында айтырыг улуг ужур-дузалыг.

СЭКП-ниң хоорай комитеди болгаш партия эге организациялары СЭКП-ниң XXI съездизиниң айтыышкынын удуртулга болдургаш, кадрларның экономиктиг билиин бедидер талазы-биле элээн хемчегларни ажылдап кылган. Хооркомунуң чанында ийи чыл хуусаалыг экономика школазы, марксизм-ленинизмниң кежээки университеди ажылдап турар. Партия эге организацияларының чанында политиктиг экономия өөренир 7 бөлгүмнерни болгаш тодаргай экономика өөренир 25 семинарларны организастап тургускан.

Бо өөредилге чылының эгезинден бээр партия чыдыышкынының системазында экономиктиг теорияны 600 ажыг кижи өөренип турар, оон иштинде коммунистер 300. Бөлгүмнериң болгаш семинарларның удуртукчуларында билиг талазы-биле белеткелдиг эштерни киргген. Олар кичээлдерни амыдырал-биле холбаштырып, дыннакчыларга сонгуурганчыг кылдыр эрттирериноралдажып турарлар.

Чижээ, облпотребсоюз болгаш города партия организацияларының чанында садыг экономиказы өөренир семинарларның пропагандистери эштер Рамазаев, Кузьмин, Арланмай кичээлдерге эки белеткенип, өөренип турар материалларны билдингир, тодаргай кылдыр тайылбырлап турарлар.

Тодаргай экономика өөренир семинарларның пропагандистери эштер Антышев, Паньков эки ажылдап турар. Мында дыннакчылар тодаргай экономика айтырыгларын өөренири-биле чергелештир, социализмниң политиктиг экономиказының үндезиннерин база өөренип турарлар. Эрткен чылдан ылгалы чүл дээрге, бөлгүмнерде болгаш семинарларда экономиктиг теорияны чүгле партия, совет, ажыл-агый организацияларының активтери эвес, а инженер-техниктиг ажылдакчылар, ажылчыннар, албан-хаакчылар болгаш ылаңгыя коммунистиг күш-ажыл бригадаларының киржикчилери база өөренип турарлар.

Элээн хөй удуртур ажылдакчылар—Шелтовский, Зыков, Ананьин, Дубаров, Кудрявцев болгаш оон-даа өскелер боттарының экономиктиг билиин бедидер дээш марксизм-ленинизмниң кежээки университединде, экономиктиг школада идепкейлиг өөренип турар. Экономиктиг билиин бедидер дээш үргүлчү ажылдаар чорук бистиң кадрларывыс боттарының кылып турар ажылын херекти эки билири-биле удуртуруңга дузалаар.

Хоорайның үлетпүр комбинадының директору эш Кудрявцевти ап көрээлиңер. Бодунуң экономиктиг билиин бедидер дээш кызымаккай чоруу оон бүдүрүлгени билдилиг удуртуруңга дузалап турар. Коллективив 1959 чылда бүдүрүлге планын 138 хуу күүсеткен. Чыл эгезинден бээр пландан ажыр 700 муң рубльдиг продукциязын бүдүрген.

Септелге заводунуң директору эш Дубаров марксизм-ленинизмниң кежээки университединиң экономика факультединиң 2-ги курузунда өөренип турар. Күш-ажылының бүдүрүкчүлүүн бедидериниң, продукциязының бот-үнезин чиигедириниң дугайында эки шынарлыг илеткелдерни ол семинар кичээлдеринге кылып турган. Эш Дубаров коллективтиң ажылын багай эвес удуртуп турар. Завод 1959 чылда бүдүрүлге планын ажыр күүсеткен.

Партия эге организациялары бо өөредилге чылында кол кичээнгейни удуртукчу ажылдакчыларның заочный өөредилгезинге угландырган. Бо өөредилгеде 100 ажыг коммунистер хаара туттунган. Оон иштинде дээди өөредилге черлеринде «Сельэлектротудуг» конторазының начальниги эш Симаков, тудуг банкызының эргелекчизи эш Косовец, дааранын комбинаттың директору эш Петенев олар эки өөренип турарлар.

Бо өөредилге чылында аныяктарны коммунистиг ёзуга кижизидериниң талазы-биле семинарларны хоорайның школаларында тургускан. Оларның удуртукчуларында дуржулгалыг башкыларны томуйлаан.

Моон-биле чергелештир кадрларның экономиктиг өөредилгезин СЭКП хоорай комитеди болгаш партия эге организациялары ыракта четпес удуртуп турар деп шуут чугаалаар херек. Элээн хөй удуртукчу ажылдакчылар билиин бедидер дээш ажылдавайн турарлар. Чижээ, чаагайжылга конторазының начальниги эш Фомич, «ВЛКСМ 30 чылы» кинотеатрның директору Булатов марксизм-ленинизмниң кежээки университединге өөренир деп даңзыладып кааш а кичээлдерге келбейн турарлар.

Политиктиг билиин бедидер дээш ажылдавайн турар кижилериннің ажылы база-ла бора-бүдүн чоруп турар. Чижээ, сүт заводунуң эрги директору эш Павленко оон бодунуң заочный өөредилгезинге угландырган. Бо өөредилгеде 100 ажыг коммунистер хаара туттунган. Оон иштинде дээди өөредилге черлеринде «Сельэлектротудуг» конторазының начальниги эш Симаков, тудуг банкызының эргелекчизи эш Косовец, дааранын комбинаттың директору эш Петенев олар эки өөренип турарлар.

Бо өөредилге чылында аныяктарны коммунистиг ёзуга кижизидериниң талазы-биле семинарларны хоорайның школаларында тургускан. Оларның удуртукчуларында дуржулгалыг башкыларны томуйлаан.

Моон-биле чергелештир кадрларның экономиктиг өөредилгезин СЭКП хоорай комитеди болгаш партия эге организациялары ыракта четпес удуртуп турар деп шуут чугаалаар херек. Элээн хөй удуртукчу ажылдакчылар билиин бедидер дээш ажылдавайн турар кижилериннің ажылы база-ла бора-бүдүн чоруп турар. Чижээ, сүт заводунуң эрги директору эш Павленко оон бодунуң удуртукчу ажылдакчыларының өөредилгезинге угландырган. Бо өөредилгеде 100 ажыг коммунистер хаара туттунган. Оон иштинде дээди өөредилге черлеринде «Сельэлектротудуг» конторазының начальниги эш Симаков, тудуг банкызының эргелекчизи эш Косовец, дааранын комбинаттың директору эш Петенев олар эки өөренип турарлар.

Бо өөредилге чылында аныяктарны коммунистиг ёзуга кижизидериниң талазы-биле семинарларны хоорайның школаларында тургускан. Оларның удуртукчуларында дуржулгалыг башкыларны томуйлаан.

Моон-биле чергелештир кадрларның экономиктиг өөредилгезин СЭКП хоорай комитеди болгаш партия эге организациялары ыракта четпес удуртуп турар деп шуут чугаалаар херек. Элээн хөй удуртукчу ажылдакчылар билиин бедидер дээш ажылдавайн турар кижилериннің ажылы база-ла бора-бүдүн чоруп турар. Чижээ, сүт заводунуң эрги директору эш Павленко оон бодунуң удуртукчу ажылдакчыларының заочный

100-тен 130-ни!

Хойжу эш Шактар-оол — Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг колхозунуң дээре ажылдыг хойжуларының бирээзи. Эрткен чылын ол чаңгыс-даа башты хорамчага таварыштырбаан. Ам ооң ажаалдазында хойнуң күжү баксыраваан.

Кажаалар чылыг, эрткен чылын хойжу бодунуң күжү-биле 100 хураган кирер кажааны немей тутканол-ла чылда ол 100 хойдан-на 105 хураганны болгаш хой бүрүзүнден ортумаа-биле 2,1 кг дүктү алган. Кыштааңда 10 тонна сиген бар. Чаа, 1960 ажыл-агый чылында үүс хойдан-на 130 хураганны алырын, хой бүрүзүнден 2,5 кг дүктү кыргыырын ол хүлээнген.

С. САНЧИ-МИДИП.

Баштайгы хураганнар

Барыын-Хемчик районнуң «Барлык» совхозунуң хойжулары хойну, ооң чаш төлүн менди кыш ажырар дээш сагыш салып турар. Чижээ, Шожул 140 төрээн хойдан 142 хураганны, Кан-оол 212 хойнуң 214 хураганын чидириг чокка алган.

Чаа ажыл-агый чылында Шожул үүс хойдан 123 хураганны, хой бүрүзүнден 2,3 кг дүктү, ол ышкаш Кан-оол үүс хойдан-на 125 хураган, бир хойдан 2,5 кг дүк алыр деп социалистиг хүлээлгени алган. Олар амгы үеде улуг хойларның немелде чемгерилгезин болгаш чаш хураганнарның ажаалдазын улам күштелдирген. Бо хойжулар эрткен чылда алган хүлээлгезин күүсеткен.

Т. КӨКЕЙ.

Чаартынган колхозчу суур

ГРУЗИН ССР. Махарадзевск районнуң Шрома суурда Орджоникидзе аттыг колхоз— Барыын Грузияда улуг колхозтарның бирээзи. Колхозчуларның шыдамыккай күш-ажылының түннелинде чеди чылдың баштайгы чылында колхозтуң орулгазы 15 миллион рубль четкен.

Колхозчуларның материалдыг байдалы чыл келген тудум-на экижип турар. Артельдиң кежигүннериниң ниити хуралының шиитпирибиле колхозчуларга халас хандырылганы тургускан. Ындыг сорулгага артельдиң ниити орулгазындан 2 хууну азы 300 муң рубльди үндүрген. Колхозчулар телефон, радио, электроэнергия, кино, баш таарыыр чер, чунар бажың, артельдиң дээрбелеринге далган тыртырарын халас ажыглап турар. Колхозчуларның уругларын уруглар садтарында халас кижизидип турар. Столоваяга дүштеки чем чиири халас.

Чурукта: Колхозтуң кинотеатрынче кирер эжик чанында.

СЭТА-ның фотохрониказы.

Чаңгыс баш-даа хоратпас дээш демисежир

Таңды районнуң «Тиилелге» совхозунуң девискээринде сөөлгү үеде хар кылыннаан болгаш соок улгаткан. Чамдык одарларда хат хадааны-биле хар хөртүктелген. Шээр малдың даваны тастап турар. Тургузу азыралда малдың саны көвүдээн. Чодураалыг-Өргүде хойжу Ланзыының ажаалгазында 1300 хойнуң 200-зү, ооң аңгы черде хойжу Серемаанның коданында 500 ажыг хой тургузу азыралла кирген. Ооң өскеда коданнарда шуут тургузу азырала малдар база бар.

Совхоз бо кыжын 600 ажыг тонна сигенни чарыгдап үндүрген, малды чем рационун барымдаалавайн, үүгле сиген-биле чемгерип келген. Мал чемгереринге саванны ажыглавайн, малды силос-биле чемгерери чөп чоруттунмайн турар. Силос үүгле теп сүт-бараан фермазында ажыглаттынып турар.

Хойлар хураганнап турар. Чамдык хойжуларның кыштагларында хураганнарны ажаап тургузар чылыг, таарымчалыг кажаалар кылдынмаан. Хойжулар чаш хураганнарны өглериндe ажаап турар. Малдың чаш төлүнге четчир санныг кажааларны белеткевээни өлдеп. Малдың туруш байдалы бергезимээр, девиденчиг болганда, ооң ажаалгазын күштелдиреринче бүгү болдунар аргаларны ажыглаары, чаңгыс баш-даа хоратпас дээш шынгыы демисежири чугула апарган.

О. ИМЫЖАА.

Херээженнер чөвүлелдериниң ажылын боттуг удуртур

Барыын-Хемчик районнуң «ВЛКСМ 30 чылы» болгаш «Большевик» колхозтарында херээженнер чөвүлелдери херээжен чоннуң культурлуг деңнелин бедидер, колхоз бүдүүлгезинге оларның киржилгезин калбартыр талазы-биле чамдык ажылдарны кылып турар.

Ол колхозтарда херээженнерниң барык нуруузу күш-хөвүнүң минимумун ажыр күүсеткен. Онаашкан ажылдарынга чүткүлдүг чоруун илередип, күш-ажылчы бедик көргүзүглерни чедип ап турар мурнакчылар-көвүдээн. Чижээ, «ВЛКСМ 30 чылы» колхозта хойжу Борштаан эрткен чылын 314 хойдан 350 ажыг хураганны менди алган, бызаа ажаакчызы Сыртык 86 бызааны келериниден чаргаш, эки ажаап өстүрген, саанчы Бүрүнмаа инек бүрүзүнден ортумаа-биле 1540 кг сүтү саган.

Колхозчу суурну чаагайжыдар херектиң талазы-биле область чоруп турар социалистиг чарыштың үшкү квартал түннелинде «Большевик» колхоз үшкү черни эвлээн чорукка ол колхозтуң херээженнериниң киржилгези улуг.

Үстүнде колхозтарның херээженнерин хлеб быжырарынга болгаш чүве аргыырынга өредир белгүмнери херээженнер чөвүлелдери организастап тургускулаан болгаш оларның ажылын боттуг удуртуп келген. Ооң түннелинде ийи колхозтуң херээженнериниң иштинден 120 кижи хлеб быжырарынга, 90 ажыг кижи чүве аргыырынга өренип алганнар. Ол белгүмнериниң ажылын ында партия организациялары (секретарьлары эштер Сюрюң Бойду) хүн бүрү боттуг удуртуп турар.

Ындыг болза-даа районнуң өске колхозтарында болгаш «Барлык» совхозта херээженнер чөвүлелдериниң ажылында улуг четпестер барын демдеглевес аргажок. Бүгү колхозчу өг-бүлелериниң 15 хуузу амыдыраа өглериндe чурттавышаан, «Совет Тываның 5 чылы» колхозта болгаш «Барлык» совхозтуң Аксы-Барлык, Хөнделең участоктарында херээженнер чөвүлелдери колхозчу болгаш ажылчын херээженнериниң культурлуг амыдырал-чуртталгазының деңнелин бедидер талазы-биле четпес ажылдап келген. Ооң уламындан ол суурларның чуртталгы бажыңнарының хой кезиинде крыша, кладовка, херим чок, кудуктар кончуг эвээш, чунар бажыңнар доктаамал ажылдавайн турар.

Колхозчу болгаш ажылчын херээженнерни ниитиниң бүдүүлгезинге калбаа-биле киириштирер херекти чедиишкиниг боттандырарынга уруглар яслилерин болгаш садтарын доктаамал ажылдадыры чугула. Ындыг турда-ла «Большевиктен» өске колхозтар, «Барлык» совхоз уруглар яслилерин үүгле сеңоннуг үеларде ажыдарынга өйлешкен, а херек кырында уругларның ол албан черлери чок болуп турар.

Партия организациялары херээженнер ортузунда политкижизидилгелиг ажылды кошкак тургусканындан чамдык кижилериниң медерелинде эргиниң чүдүлгелиг арсыышкыннары безин илереп турган. Чижээ, «ВЛКСМ 30 чылы» колхозта чамдык херээженнер лама-хамларның меге сурааалынга алзып, «азалыг черге таварышкан-дыр бис» дээш чурттап турган бажыңнарын өскээр кежүүп турган фактылар илерээн.

Херээжен чоннуң ортузунга чорудар партийжи-политиктиг ажылды экижидип, үстүнде улуг четпестерни чайладып, чер-черде херээженнер чөвүлелдериниң ажылынга боттуг дузалажып турган, чеди чылдың ийиги чылының ажылгый сорулгаларын чедиишкиниг күүседир херекке районнуң ажылчы херээженнериниң киржилгезин улам-на калбартыр ужурлуг.

С. ЯМБИЛЬ,
СЭКП Барыын-Хемчик райкомунуң херээженнер ортузунга ажыл чорудар килдизиниң эргелекчизи.

Бүгү-ниитиниң херээ

Дружина ажылын боттуг удуртур

СЭКП Төп Комитединиң болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң «Чуртта хөй-ниитиниң корум-чурумун камгалаарының херээнге ажылчы чоннуң киржилгезиниң дугайында» доктаалын боттандырар талазы-биле Улуг-Хем районнуң партия организациязы чамдык хемчеглерни ап чоруткан. Бо хүннерде улусчу эки-тураның 21 дружиналары ажылдап турар, ында 230 ажыг дружинаныларның хөй азы 146 кижи коммунистер болгаш комсомолчулар.

Ленин аттыг колхозтуң төвү— Көк-Чыраа суурда дружинаның ажылын маңаа чижекке көргүзүп болур. Коммунист эш Сыгыр-оолга командылаткан 24 дружиначылар боттарының мурнунда салдынган чугула сорулганы ак-сеткилдиг күүседип турар.

— Бир-ле катап конторага хурал үезинде Ачыы деп кижи эзирик келгеш шаптыктап туруп берген. Ону ол хүннүң дежурныйы эш Хүрепза бажынына чедирип каан. Дружина тургустунмаан турда ындыг, ажылга саатты таварылга үргүлчү болуп турган. Бистиң дружиначыларывыстың клубка график өзүгаар дежурныйлазы чаңчыл болган—деп, командир чугаалап турар.

Колхоз төвүнге келген буфеттен үш шил арага оорлаан Намдак, Анакоо, Дөң-Терек фермазындан инек оорлаан Биче-оол оларның херектерин база дружиначылар илередип тыпкан. Биче-оолду районнуң улус суду 2 чылда шииткен, а арага оорлаанларга Көк-Чыраа көдээ Совет шынгыы кеземчени хүлээткен.

«УТКА-ның 25 чылы» совхозтуң Арыскан болгаш Белдир-Кежиг суурларында дружиначылар ында чурттакчы чоннуң деткимче хүндүлелинде ажылдап турарын база айтыр херек. Арыскан столоваязына арагалап, чурум үрээн М. Бегзи-оол, Ш. Чолдак-оол оларга дружиначылар акт бижээш, хамаарышкан организацияже шилчидип, хемчег хүлээттирген. Ол ышкаш Белдир-Кежигге хой оорлап чыткан К. Сарыг-оолду туткаш база шилчиткен. Дружиначыларны эки удуртуп турар командирлер Сат Данзы-Белек, Ховаалыг Дамай-оол оларны чон мактап турар.

Шагаан-Арыг хоорайның колхоз рыногунга баглап каан шанактыг кара аъттың өзүн дүн дүшкүже келбейн барган. Ону хайгаарап турган дежурный дружиначы ол аътты шагдаа черинге аппарып берген.

Районда чүгээр, ажылы үре-түннелдиг дружиналар бар. Мооң-биле кады чамдык черлерде байдал дыка таагай болуп турарын база айтыр херек. Чижээ, «Партияның XX съездизи» колхозта 158 коммунистерден ында дружинада үүгле 8 кижи бар. Парторганизация секретары эш Биче-оол дружина ажылын барык удуртпайн келген. «Күш-ажылдың хөстүү» колхозта парторганизация секретары эш Фитин Торгалыгга болгаш Эйлиг-Хемге дружина тургузарын сөөлгү хүннерге чедир соңгаарладып келген.

Ниитиниң корум-чурумун үрээр, кем-херек үүлгедир чоруктарга удур демиселге хөй-ниитиниң ролюн бедидер талазы-биле районнуң партия организациязы сөөлгү үеде улуг кижээнгейни салып турар. СЭКП райкомунуң пленумунга бо дугайын база чугаалашкан. Парторганизациялар секретарьларының семинарларын, дружиначыларның сургаалдалыг хуралдарын чер-черге чорудуп турар.

Я. ДОРЖУ,
СЭКП райкомунуң секретары.

Дружиначыларның хуралынга

Бай-Тайга районнуң Сталин аттыг колхозунда улусчу эки-тура дружиначыларының чоокта чаа сургаалдалыг хуралы болган. Аная ниитиниң корум-чурумун үрээр чоруктарга удур демиселге хөй-ниитиниң ролюн бедидер дугайында СЭКП райкомунуң пленумунуң доктаалын районда улус судунуң шииткекчизи эш Күжүгет таныштырган, дружинаның эрге-хүлээлгелериниң дугайын район прокурору эш Мижит чугаалаан.

Колхозта эки-тураның дружиназы (командири С. Адыг) тургустунуп келгениңден бээр чамдык хемчеглерни ап чоруткан. Хөй-ниити черлеринге, ылангыя суббота, воскресенье хүннерде дружиначыларның эзлечижип дежурныйлаар чоруу сөөлгү үеде чаңчыл болган. Үүгле илерээн үүлгедиглерге хамаарыштыр хемчеглерни ап чорудуп турар эвес, харын ындыг херектерни болдурбазынга тайылбыр ажылын дружиначылар чоннуң ортузунга база калбартып турар.

Х. КАРА-ООЛ.

Кемниг үүлгедиг эвээжээн

Совет хөойлу-дүрүм үрээр кемниг херектер, социалистиг чурттаганың чурумун сагывас чоруктар мооң мурнунда Тожу районга эвээн илереп турган. Улусчу эки-туранын дружиналары, эш-хуузунуң судтары албан организация болгаш бүдүүлге черлеринге, колхозтарга тургустунган үеден эгелээш ындыг үүлгедиглер дыка кызырылган.

Ажылчы чонну коммунистиг өзүга кижизидеринге, корум-чурум үрекчилеринге удур демиселге хөй-ниитиниң ролюн бедидер талазы-биле партия, совет, профэвилел болгаш комсомол организациялары чамдык хемчеглерни ап чоруткан. Бо эйтырыгны СЭКП райкомунуң чоокта чаа болган пленумунга база чугаалашкан.

Улусчу дружиначыларның иштинде үлегерлиг, чоннуң деткимчезинде ажылдап турарлар хөй. Маңаа Тоора-Хем школазында башкы эш Саянны чижекке көргүзүп болур. Аъш-чем магазинин оорлаан Баксыраңны ол туткаш, шагдаа черинге хүлээдип берген.

Мооң-биле кады эш-хуузунуң судтарының, улусчу дружиналарның ажылын чамдык парторганизациялар четпес удуртуп турары СЭКП райкомунуң пленумунга илерээн. Арагалаар, прогулдаар, корум-чурум үрээр чоруктарга удур демисел бүгү-ниитиниң херээ, ону удуртуруп парторганизация хандырар.

И. БАДАРЧЫ.

Баштайгы көрүүшкүн

Улуг-Хем районнуң Жданов аттыг колхозунга чоокта чаа хөй кижи киржикчилиг хурал болган. Аная эш-хуу судтарының дугайында дүрүм төлевилелин танышкан.

Колхозчулар дүрүм төлевилелин улуг чүүлдүгзүнүп көрген болгаш ону бүрүн деткээн. Ол-ла хуралга эш-хуу судун тургузарын чугаалашкаш, ооң составын сонгуп алган.

Колхозта эш-хуу судунга баштайгы көрүүшкүн—чолаачы Т. Назытынын херээ болган. Бо чылдың январь 1-де колхозтуң автомашинازын гаражтан бодунуң туразы-биле үндүрүп алгаш, ийи хүн Шагаан-Арыгдан бээр хууда чоруун ол кылган.

Ол чорукту эш-хуунуң суду буруу шаап көрген. Автомашинаның ийи хүн колхозка ажылдаваана 480 рубльди Т. Назытыдан төледирин суд шиитпирлээн.

А. СОСКАЛ.

Эш-хуузунуң суду тургустунган

Чаа хөойлу-дүрүм төлевилелдериг Чаа-Хөл районнуң ажылчы чоннары бүгү чурттаазы ышкаш калбак таныжып, ону бүрүн деткип турар. Чоокта чаа Ак-Туруг суурга хурал болган. Аная районнуң шагдаа килдизиниң начальники эш Маадыр-оолдуң илеткелин колхозчулар коннуг кичээнгейлиг дыннаан.

Ленин аттыг колхозтуң төвүнге болган ол хуралга Ак-Туруг көдээ Советтиң чанында эш-хуузунуң судун тургузарын чугаалашкаш, ооң составынга 13 кижини сонгаан.

С. СОТНАМ.

Эш-хуузунуң чаа судтары

Бии-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунга болгулаан хөй кижи киржикчилиг хуралдарга эш-хуузунуң судтарының дугайында дүрүм төлевилелин колхозта партия организациязының секретары эш Диинмей таныштырылаан.

Колхозчулар дүрүм төлевилелин бир үн-биле үүлдүгзүнүп хүлээп албышаан, эш Черноусов даргалаан беш кижи составтыг эш-хуузунуң судун сонгуп тургусканын «Шынныц» көдээ бижикчизи эш М. Бюрбю редакцияга дыннаткан.

Сүт-Хөл районнуң «Ишкин» колхозунуң ажыл-ишчилери үстүнде дүрүм төлевилелин калбаа-биле чугаалажып көрүп турар. Эш-хуузунуң чеди кижи составтыг судун колхозчулар тургузып алган. Оон даргазында Ондар Ниманы сонгаанын эш О. Хуна бижип турар.

Баштайгы хураганнар

Барыын-Хемчик районнуң «Барлык» совхозунуң хойжулары хойну, ооң чаш төлүн менди кыш ажырар дээш сагыш салып турар. Чижээ, Шожул 140 төрээн хойдан 142 хураганны, Кан-оол 212 хойнуң 214 хураганын чидириг чокка алган.

Чаа ажыл-агый чылында Шожул үүс хойдан 123 хураганны, хой бүрүзүнден 2,3 кг дүктү, ол ышкаш Кан-оол үүс хойдан-на 125 хураган, бир хойдан 2,5 кг дүк алыр деп социалистиг хүлээлгени алган. Олар амгы үеде улуг хойларның немелде чемгерилгезин болгаш чаш хураганнарның ажаалдазын улам күштелдирген. Бо хойжулар эрткен чылда алган хүлээлгезин күүсеткен.

Т. КӨКЕЙ.

Хөй-ниитиниң ролюн бедидер

Барыын-Хемчик районнуң «Совет Тываның беш чылы» колхозунуң клубунга чоокта чаа хурал болган. Аная эш-хуузунуң судунуң дугайында дүрүм төлевилелин районнуң улус судунуң шииткекчизи эш Чаян-Хөө таныштырган. Дүрүмнүң төлевилелин колхозчулар бүрүн деткип, ону улуг үүлдүгзүнүүшкүн-биле көрген.

Артель бүдүүлгезинге киришпес, өскенин күжү-биле амыдыраарын күзээр ийи-чаңгыс кижилериниң барын, хөй-ниитиниң корум-чурумун үрээр, арагалаар, прогулдаар чоруктарны хуралга санал берген эштер шынгыы шүүмүүлээн.

Колхозка эш-хуузунуң судун тургузарын чугаалашкаш, ооң составынга 9 кижини сонгаан. Судтуң даргазынга эш Часыдак, секретарынга эш Төмүр-оол олар болган.

М. ЧҮЛЬДҮМ.

Бистиң дружинавыс

Таңды районнуң «Тиилелге» совхозунга мооң мурнунда арагалаар, прогулдаар, ниити чурттаганың корум-чурумун үрээр чоруктар илереп турган. Эрткен чылдың баштайгы сес айларында ол талазы-биле 12 кижи биче хулиган херекке онаашканы маңаа чижек болур.

Улусчу эки-тураның дружиназы совхозка тургустунган үеден эгелээш, ындыг чурум үрээр чорук эвээжээн. Чижээ, эрткен чылдың сөөлгү дөрт айларында биче хулиган херекке үүгле 2 кижи холбашкан.

Улусчу эки-тураның дружиначылары үүгле чурум үрээннерни хоруп шагдаары-биле кызыгаарлаттынмайн, харын ындыг үүлгедиглерни болдурбазынга тайылбыр, кижизидилге ажылын чоннуң ортузунда калбартып турар. Маңаа Д. Доржу, Б. Ондар, М. Сертигей, И. Гурков, А. Сүдер-оол ышкаш дружиначыларның эки ажылын демдеглээри чугула.

В. КАЛЗАН,
дружинаның командири.

Редакцияга ЧАГААЛАР

Аар-саар ышкаш сагындырар үүлдер дугайында

УЛАМ ООЖУМНААН

1960 чылдың бүдүүзүнде область солуннарынга Каа-Хем — Кызыл аразынга почта чедирилгезин самолёт-биле чорудар деп өөрүнчүү чарлалдар көстүп келгилээн. Ынчалзажок район иштинге, суурлар аразынга почта чедирилгези улам оожумнаан. Чижээ, «Совет Тыва», «Бурунгаар» колхозтарга январь 5-тен 10-га чедир солуннар-даа, сеткүүлдер-даа, чагаалар-даа келбейн барган. Почтаны Кызылдан самолёт-биле дүрген эккээп турза-даа оо районнуң иштинге чедирилгезин шыырвес организастааны-биле шак ындыг чорук бар апарган.

СЕАНС 3 ШАК 15 МИНУТАДА ҮРГҮЛЧҮЛЗЭН

Январь 11-де, «Совет Тыва» колхозтуң клубунга «Королевство Кэмбелла» деп кинону чарлап каан турган. Көрүкчүлер эртежик келгилээш билеттерин саткылап алгаш, олурупкан. Таптыг-ла кежээкиниң мугур сес шакта сеанс-даа эгелээн. Мотор ажылдап-ла үнген. Ол аразында тарс-торс кыдыр «боолаан» шимээннер-даа дыныалыр. Сеанс эгелээш, 15 минута бооп чорда лента үстүп чаштаан, бир кезек бооп чорда үн читкен. Оон эгелээш-ле кино үстүп туруп берген. Кино көрген кижилер чеже олурар боор, дашкаар үнүп таакпылап алгаш-даа кээр, бажыңнарынче чүгүрүшкеш, шайлап алгаш-даа кээр,— кино сураг. Механик эш Кымысов биле моторист эш Арчумаев кастынып чукшуттуп, «бичии манайтынар» деп көрүкчүлерни оожумнадып-да турганар. Дөмей-ле чүве бүтпээн.

Көрүкчүлерниң аразынга колхозтуң инженер-механиги эш Дамбаа олурган. «Бо киноның солунун аар, аа, кончуг әрлерни» дээш үнгеш, кино будказынга баргаш, үреликшиннии эдипкен. Кино доозулган. Кежээкиниң мугур 8 шакта эгелээн сеанс дүнекинин 11 шак 15 минута турда барып доозулган.

Каа-Хемде харылзаа болгаш культура албан черлериниң ажылында ындыг четпестер хөй. Ол черлерниң удуртукчулары эштер Шатохин биле Рябцева олар ону аар-саар үүлдер кылдыр көрүп, херекке албайн турарлар. Чок, ол үүлдер демги эштерге аар-саар үүлдер кылдыр сагындырар, а херек кырында улуг, чугула үүлдер болур.

С. ТАМБА.

Пилораманы ажыглаар

Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң суурунга ажылдап турган бир пилорамны Кожай тайгазынче ажылдадыры-биле көжүрген. Ол пилорама мынчага чедир эптеп тургустунмаан. Колхозтуң база бир пилорамазы дилер ыяш чогундан ажыглаттынмайн турар.

Ынчангаш манзылар чогундан колхозтуң тудуг ажылы саадап турар. Чамдык малчыннарның бажыңнарының крышазы болгаш шалалары чок болуп турар. Оон-даа өске бажыңнарның манзылар хереглээр кезектери кылдынмаанындан ажыглалга кирбээн.

Артель баштаар чери пилорамаларны дарый ажылдадыр хемчегни албайн турар.

К. ДОРЖУ,
пилорамщик.

Чиг-этти саалып алырын эжижидер

Тес-Хем райпозунуң белеткелдер конторазы (директору эш М. Ликтан) чоннан алгы-кеш болгаш өлүк садып алырын багай организастаан. Бо бүгү ажылды кылыры-биле район төвүнге белеткелчи Кантыковту тургускан. Ол белеткелчи колхозтар төвүнче чорувайн турар, ийи-чаңгыс барза-даа колхозчулардан алгы, кеш чыып алырын кыспас, дораан-на чорүй баар.

Колхозчулар алгы-кешти көдээ магазиннерге эккээрге, хүлээп алыр чурумун билбес болганындан оларны албас, азы алза-даа кайы-хамаан чок өртек доктаадыр чоруктар бар.

Моон соңгаар шак мындыг чоруктарны болдурбазын райпо баштаар чери өренип көрзе чогуур.

С. СЫРАТ-ООЛ.

Садыг келбестээн

Таңды районнуң «Элегес» совхозунуң ыраккы черде чурттап турар малчыннарын чугула хереглелдин бараанндары-биле үргүлчү хандырбайн турар. Кулузунда, Ортаакы Кулузунда, Чинге-Дагда чурттап турар малчыннарга бараан садыы ында-хаая келзе-даа, чамдык чугула бараанндарны чедирбейн турар.

Ынчангаш ол черлерде чурттап турар малчыннар хереглээн бараанндарын совхоз төвүнден садып алыры-биле ырак черже чоруур ужурга таваржып, хөй шак-үени эрттирип турарлар.

Ыраккы одарларда болгаш кышталарда чурттап турар малчыннарже дерги садыын үзүктел чок чорударын малчыннар негеп турар.

О. ЧЕВЕН-ООЛ.

Техниканы чөп ажыглаар

Өвүр районнуң «Коммунизмче эрук» көдээ ажыл-агый артели районда эвээн сайзыраңгай колхозтуң бирээзи.

Ындыг-даа болза, колхозтуң техниказын чамдык харысалга чок кижилер кам чок ажыглап турарлар. Колхозта 8 чүк автомашиналары турган болза, ам үүгле доң үжү ажылдап турар, а өскелери үрелеп, анаа туруп берген. Ол үрелген машиналарның ийизи 1959 чылда садып алдынган «ЗИС-155» деп машинаның чолаачызы Болум-оол бодунуң харысалга чогу-биле ону өрттедип каан. Ол машинаны септен алыр арга турбуже, ону олла хевээр колхоз складының чанынга тургузуп каан. Ам ооң үүгле рамазы биле өрттец ыяштары арткан.

База бир машина Улаатай хемде үрелип калган, ында хевээр чыдар. Оон өске машина үрелгеш үш ай чедип турар. Ол машина база-ла бир бажың чанында кандыг-даа ажаалга чок туруп турар. Оон хереклерни чоорту-ла чидип турар.

Ниитиниң машина чепсек-хереклерни шын ажыглап, кадагалаарынче артель баштаар черинин кичээнгей салбайн турары хомуданчыг. Колхозтуң 4 тракторлары үрелген. Оларның кезектерин бот-боттарынга септештирип турбуже кандыг-даа түннел чок болган. Ам колхозта ажыл кылыр чаңгыс-даа трактор чок болганының ужурундан колхозтуң ыяш белеткели дээн ышкаш ажылдары саадап турар. Ылангыя трактор күжү-биле ажылдап турган электростанция, пилорама ажылдавастаан.

Ыяш сөөртүр машина, трактор чедишпезинден ам колхозтуң конторазы, клуб, столоваа, пекарня, даранылга мастерскаязы оттулар ыяжы чедишпестеп, оларның чамдыктары хагдынарынга чедип турар.

Ам бо бүгүнүн талазы-биле шыңгыы хемчегни алыры негеттинин турар.

С. БЮРБЮ.

Чоннуң чөптүг негелдези

Бии-Хем районнуң Тарлаг көдээ Советиниң девискээринде Ленин аттыг база «Халын» колхозтар, «Өөк» совхоз—мындыг үш чугула ажылагый черлери бар. Көдээ Совет ында ажылдап турар кижилер ортузунга организас-массалыг, кижизидилге ажылын шуут уткан. Бригадаларда, фермаларда көдээ Советтиң даргазын билбес, ону көрбээн кижилер безин дыка хөй.

Эрткен сонгулдалар үезинде Тарлаг көдээ Советтиң даргазынга эш Жмак сонгуткан. Оон бээр Ленин аттыг колхозка, мал фермаларынга ол чаңгыс-даа катап чорбаан. «Өөк» совхозтуң төвүнде чурттап олурар деп сураа дыныалыр.

Эрге-чагыргага холбашкан кандыг айтырыг чоннуң талазындан тургустунмас дээр. Хөй уруглар ыяларге тыпсыр акша безин чогуур өйүнде бердинмейн баргылаар. Херектиг хамаатылар 30—40 километр черден совхозка кээрге, дарга кабинединде чок, а секретары база билдинмес болур. Чонну хүлээп алырының хүнү азы шагы доктаамал эвес.

Депутат—чонга бараан болукчу, ооң айбычызы болур. Бо талазыбиле Ленин аттыг колхозтуң төвүнге-даа, ооң фермаларынга-даа Тарлаг көдээ Советтиң депутады болдунуң ажылының дугайында отчёт кылбаан, а күүском ону организаставайн келген.

Көдээ Совет бодунуң хамаарылгазында ажыл-агыйларны удуртур, чоннуң ортузунга организас-массалыг ажылды чорудар ужурлуг. Тарлаг көдээ Совет бо негелдени боттандырбайн турар. Мындыг четпестерни чайладырынга райкүүском боттуг хемчегни алыры күзенчиг.

М. МААЖЫН.

БӨГҮН БО АРЫНДА:

Дээди Советтиң сессиязының шиитпирин даштыкыда көрүп турары

☆ ☆ ☆

Н. С. Хрущевту Францияда чаа-чаа черлер чалап турар

☆ ☆ ☆

Каттышкан Араб Республикага ССРЭ-ниң дузаламчызы

ССРЭ-ниң шиитпири улустарның тайбыңга идегелин быжыглап турар

ПЕКИН. (СЭТА). Чепсектиг күштерниң чаа улуг кызырыышкынының дугайында хоойлуну хүлээп алган, делегейниң бүгү күрүнелериниң парламентилеринге болгаш чазактарынга Кыйгырыгны үндүрген ССРЭ-ниң Дээди Советиниң дөртку сессиязының материалдарын парлаарын кыдат солуннар ам-даа үргүлүлевишаан. «Чепсегленишкинни дүжүрер дугайында чаа, чугула совет саналды бүгү чурттарның хөй-ниитизи чугаалажып көрүп турар; Совет чазактың шиитпири улустарның тайбыңны чедип алырынга идегелин быжыглап турар» деп улуг эгенин адаанга «Жэньминь жибао» солун Совет Эвилелинде чепсектиг күштерни кызырарын делегейниң үүл-бүрү чурттарының хөй-ниитизиниң канчаар көрүп турарының дугайында чыынды үүлдерни парлаан.

Оон өске төп солуннар Совет чазактың тайбың эгелээшкини бүгү чурттарның улустарынга уттундурбас үүл болган, ССРЭ-ниң тайбын саналдарының ужур-дузазын кудуладыр дээн кандыг-даа оралдажышкыннар буурап дүжер дээрзин улуг эгелер-биле демдеглеп турар.

Совет чазактың бодунуң чепсектиг күштериниң үштүң бир кезиин чаңгыс тала-биле кызырар деп шиитпири болза, совет улустуң болгаш ССРЭ-ниң чазааның тайбынче чалбыыштыг чүткүлүүн бүзүрелдиг бадыткаашкыны болур дээрзин Шанхайда «Вэньхуэй бао» солун демдеглээн.

Дээди Советтиң Кыйгырыын КУР-нуң чазаанга дамчыдып берген

ПЕКИН. (СЭТА). Январының 17-де КУР-да онза болгаш бүрүн эргелиг элчин С. В. Червоненко КУР-нуң даштыкы херектер министринин оралакчызы Чжан Хан-фуга Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелинин Дээди Советинин делегейниң бүгү күрүнелериниң парламентилеринге болгаш чазактарынга 1960 чылдың январь 15-теги Кыйгырыын дамчыдып берген.

Совет Эвилелинде эжелекчи планнар чок

БЕЛГРАД. (СЭТА). «Борба» болгаш «Политика» солуннар бирги арынарынга ССРЭ-ниң Дээди Советиниң сессиязынга Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң допчулалын парлаан. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы ССРЭ-ниң чепсектиг күштерин 1.200 муң кижите кызырарын саналдаан деп солуннар эгелеринде демдеглеп турарлар.

СЭКП ТК-ның болгаш Совет чазактың чепсектиг күштерни кызырар дугайында саналынче, база оон чылдагаанарының үндезиннеринче «Борба» кол кичээнгейни салып турар: Чаа кызырылда чурттуң камгаланыр чоруун кошкатпас, чепсегледи дүжүрер дугайында улустар аразының дугуржулгазы чедип алдынмаан шагда Совет Эвилели атомнуг болгаш ракеталыг чепсекти моон соңгаар-даа сайзырадыр апаар дээн Н. С. Хрущевтуң сөстерин солун бижип турар. СЭКП ТК болгаш Совет чазак, чепсектиг күштерни кызырарын саналдавышаан, кижини хүндүлеп көөр улуг идеяны удуртулга болдурган болгаш ол айтырыгны шиитпирлээрде «күш дегеп» эвес, а угаангыр чоруктуң туружундан чорудар деп солун демдеглээн. Совет Эвилелинде эжелекчи планнар чок деп солун сөөлүнде бижип турар.

ССРЭ үлегер көргүзүп турар

ПАРИЖ. (СЭТА). ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтуң ССРЭ-ниң Дээди Советиниң сессиязынга чугаазын Парижтиң парлалгазы калбаа-биле тайылбырлаан турар. Солуннар Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң дугайында дыңнадыгны бирги арыннарында улуг эгелер-биле парлаан.

«Юманите» солуннуң бижээни: «Чепсектиг күштерни 1.200 муң кижите кызырар дугайында Н. С. Хрущевтуң чарлааны дег болуушкыны ыыттавайн эртери берге... Шериниң санын үштүң биринге кызырбышаан, ССРЭ-ниң удуртукчулары тайбыңга чүткүлүүн база катап көргүскеннер... ССРЭ үлегер көргүзүп турар. Чүгле Совет Эвелелиниң, оон күчүзүнүң база тайбыңга чүткүлүүнүң ачызы-биле чепсегленишкинни бүгү-ниити дүжүреринин айтырыы тоол болбайн барган болгаш ам хүннүң айтырыы болу берген».

«Либерасьон» солуннуң бижээни, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң сессиязының ажылының дугайында дыңнадыгны улуг эгелериниң адаанга киирген: «Ам, Совет Эвилели чепсегленишкинни дүжүреринин дугайында элээн узамдыга берген чугаалажыышкыннарының доостурун манап чыттайн, чепсегленишкинни дүжүреринин талазы-биле Барыын чүктүң саналдааны деннелинден-даа эвээш ыныр деннелге болдунуң чепсектиг күштерин чаңгыс талалап кызырып турар. Совет Эвилели барыын чүктүң күрүнелеринге «эвлчег ам силерде!» деп чугаалап турар».

Буржуаз парлалга база-ла Совет чазактың чепсектиг күштерни кызырар дээн шиитпириниң дугайында кеску черлеринде дыңнадып турар.

ССРЭ-ниң чепсектиг күштерин кызырарының чугулазын Гвинеяда демдеглеп турар

КОНАКРИ. (СЭТА). Гвинея республиканың радиозу болгаш парлалгазы ССРЭ-ниң Дээди Советинге Н. С. Хрущевтуң илеткелинге улуг кичээнгейни салып турар. Конакриниң радиозу Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң допчулалын дамчыткаш, совет чепсектиг күштерни улуу-биле кызырарының чугулазын демдеглээн. Гвинеяның парлалга агентилелиниң бюллетени Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң допчулалын база парлаан.

Н. С. Хрущевка чалалгалар

ПАРИЖ. (СЭТА). Гар департаментизиниң кол чөвүлели бодунуң чоокта чаа болган хуралынга резолюция хүлээп алган, анда улустар аразының дүшкүүрлүг чоруунуң чымчаашкынынга байырлавышаан, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтуң Франция келири «улустар аразының дүшкүүрлүг чоруунуң ам-даа кошкаарынга болгаш тайбың хөрээнге улам идигни бээр» деп санап турар.

«Гар департаментизиниң кол чөвүлели болгаш чону-даа бистиң департаментивиске Н. С. Хрущев келир болза бедии-биле үнелээр» деп резолюцияда чугаалап турар.

Маңаа холбаштыр Гар департаментизинге ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазын чалаар соруулга-биле эргежок чугула базымнарны алырын кол чөвүлел бодунуң даргазынга дагзып тур деп резолюцияда бижээн.

«Юманите» солуннуң медеглеп турары болза, Стен хоорайның (Сена департаментизи) муниципалдыг чөвүлели «ол хөгжүп турар ажылчын хоорайга» келири-биле Н. С. Хрущевту база чалаан.

ССРЭ биле Афганистанның аразында техниктиг кады ажылдажылга

КАБУЛ. (СЭТА). Джелалабадтың суггарылга каналын тударынга Афганистанга Совет Эвилелиниң техниктиг дузаламчызының дугайында дугуржулгага январь 19-та Кабулга ат салган.

Чуртту хөгжүдериниң беш чыл планын күүседириниң талазы-биле Афганистанга бо дугуржулга дузалаар дээрзин Афганистанның хөй-ниити ажылдарының министри Мухаммед Азим дугуржулгага ат салган соонда медеглээн. Министр бодунуң чугаазында Афганистан биле ССРЭ дыка хөй чылдарның дургузунда дем-каттыжыышкынныг ажылдап келген деп айытпышаан, техниктиг дузаламчы дээш совет тускай эртемниглерге ханызы-биле өөрүп четтиргенин илереткен.

Джелалабадтың каналының тудуушкунунуң үезинде суг күжү-биле ажылдаар 11 муң киловатт күүчүлүг электростанциязын, суг сордурар тудугларны болгаш 70 километр узун дурттуг каналды кылыр.

Бо бүгүнү тутканының түннелинде 25,8 муң гектар чер суггартынар, оон 20,6 муң гектары кур черлер.

Ирак республикага Совет Эвилелиниң техниктиг дуза көргүзериниң дугуржулгазы

БАГДАД. (СЭТА). Национал үлетпүрге мергежилдиг кадрларны белеткээр талазы-биле өөредилге төптерин тургузарынга Ирак Республикага Совет Эвилелиниң техниктиг дуза көргүзериниң дугайында дугуржулга январь 19-тан эгелеп күштүг болуп киргенин «Аль-Ахали» солун медеглээн.

ССРЭ-ниң дузаламчызы-биле Ирак Республикага өөредилге төптерин тургузарын ында көрүп турар. Ол черлерге элээн каш муң ирак ооллар, кыстар хары угда өөреним болур. Училищелерни доосканнарны нефть тывыжының, демир болбаазырадырының болгаш пөс-таавы үлетпүрлериниң бүдүүлгелеринче, а ол ышкаш транспорт болгаш көдээ ажыл-агыйже ажылдадып чорудар. Ук училищелерни эргежок чугула дериг-хөрекселдер болгаш өөредилге үүлдери-биле хандырарынга база ССРЭ деткимче көргүзер.

Чехословакияның чаа административтиг хуваалдазының дугайында ЧКП ТК-ның доктаалы

ПРАГА. (СЭТА). Чехословакияның телеграф агентилелиниң дамчытканы-биле алырга, Чехословакияның чаа административтиг хуваалдазының дугайында Чехословакияның Компартиязының ТК-зы доктаал үндүрген.

Чаа административтиг хуваалда өзугаар Чехословакияның Республика девискээри, ам турун турар 19 областарның болгаш 270 районнарның орнунга, 10 областарга болгаш 108 районнарга хуваттынар.

Моон адаанда областар тургустунар: Ортаакы-Чехия область—төвү Прага хоорай, Мурнуу-Чехия область—төвү Ческе-Будеевица хоорай, Барыын-Чехия область—төвү Пльзень хоорай, Соңгу-Чехия область—Усти-на-Лаба, Чөөн-Чехия область—төвү Градец-Кралов хоорай, Мурнуу-Моравия область—төвү Брно хоорай, Соңгу-Моравия область—төвү Острова хоорай, Барыын-Словакия область—төвү Братислава хоорай, Ортаакы-Словакия область—төвү Банска-Бистрица хоорай, Чөөн-Словакия область—төвү Кошице хоорай.

Найысылал Прага тускай административтиг чер болур болгаш хоорай 10 районнарлыг болуп.

Чаа административтиг хуваалда Чехословакияның ам турун турар азы улус ажылагыйның хөгжүлдезинин аайы-биле тургустунуп турар экономиктиг байдалдарга дүгжүп турар.

Национал комитеттерниң амгы турун турар үш чадалары—чер-чер, районнар болгаш областар хевээр артар, ынчалза-даа национал комитеттерниң бүгү чадаларының эргежүзүлгелери база харыысалгазы улгадыр. Чаа системаның кол звенозу районнарның национал комитеттери болур.

Демократтыг централизмниң ленинчи принципин национал комитеттер бүгү ажыл-чорудулгазының үндезини болдуруп турар деп ЧКП ТК-зы доктаалында айыткан.

Асуан плотиназының ийиги ээлчээн тударынга киржирин ССРЭ чөпшээрээн

КАИР. (СЭТА). Асуанның бедик плотиназының ийиги ээлчээнин тудуушкунунга киржиринге ССРЭ-нин чазаа чөпшээрешкен дээрзинин дугайын ында тускай чарлап дыңнаткан.

ДАМАСК. (СЭТА). Асуанның бедик плотиназының ийиги ээлчээн тудурының дугайында Каттышкан Араб Республика-биле Совет Эвилелиниң аразында чаа дугуржулганын чедип алдынганын Дамаскиниң бүгү солуннары бирги арыннарында улуг эгелерниң адаанда парлаан. «Бедик плотинаның тудуушкунунуң ийиги ээлчээниң дугайында Совет Эвилели-биле дугуржулга: Совет Эвилели ийиги ээлчегниң тудуушкунунга биргизинде ышкаш байдалга киржир»—деп «Аль-Вахта» солун бижээн. «Саут Аль-Араб» солун: «Россия бедик плотинаның ийиги ээлчээн тудар» деп демдеглээн.

Асуанның бедик плотиназының ийиги ээлчээн тударының дугайында КАР-ның Совет Эвилели-биле дугуржулгазының талазы-биле «Аль-Вахда» солун мынча деп бижээн: «КАР биле Совет Эвилелиниң аразында кады ажылдажылга ийи чурттарның боттарын өзулуг билчириниң херечизи болур. Бо кады ажылдажылга эки сагыш-сеткилдин боттанырынче угланган».

БЕЙРУТ. (СЭТА). Асуанның бедик плотиназының ийиги ээлчээниң тудуушкунунга киржирин Совет Эвилели чөпшээрээн дугайын биживишаан, «Ан-Нида» солуннуң демдеглээни: Совет Эвилелиниң бо шиитпири дээрге «ол улуг социалистиг күрүне даштыкы политикада бодунуң чаагай принциптерин шыңгыызы-биле сагып—бүгү улустарның национал хамаарышпас чоруун камгалап турары ол-дур...

Бо шиитпир араб-совет найыралдың быжыныңы дугайын херечилевишаан, бүгү улустар-биле тайбың кожа-хелбээ турарынче Совет Эвилелиниң чалбыыштыы-биле чүткүлдүүн бүзүрелдии-биле бадыткап турар».

Асуан плотиназының ийиги ээлчээниң тудуушкунунга Совет Эвилелиниң киржилгези «эң-не чугула политиктиг болгаш экономиктиг үре-түннелдерлиг болур» деп «Аль-Кифах» солун айыткан.

Асуан плотиназының тудуушкунунуң доостуру-биле кады Каттышкан Араб Республика үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агыйның улуг төлевилелдерин боттандырарынче кирип шыдаарын ол солун айыткан.

ГСЧП ТК-ның парлалга бюрозунуң дыңнадыы

БЕРЛИН. (СЭТА). Барыын Германияга чоокта чаа болуп турган фашистиг болгаш сөөк-язы ылгаарының талазы-биле үүлгедишкиннерниң буруузун коммунистерже болгаш Германияның Социалистиг чаңгыс-аай партиязынче чая каар дээш бонн чагырыкчы бөлүктериниң өнчүк-чөңгээлиг оралдажыышкынын сойгалап илереткен медеглелди Германияның Социалистиг чаңгыс-аай партиязының Төп Комитединиң парлалга бюрозу парлаан. ГФР-ге сөөк-язы ылгаарының үүлгедишкиннеринге коммунистерниң киржилгезиниң дугайында херечилеп турар «материалдар» бонн чазакта бар деп хоозун медеглелди ГФР-ниң шериг министри Штраус Лиссабонга январь 16-да болган парлалга конференциязында чүве чугаалап турган кылганын АДН агентилелиниң дамчыткан медеглелинде айтып турар. Штраустуң ол медеглелин бадыткаар соруулга-биле бо чылдың январь 19-та Боннуң камгалал министерствозу Барыын Германияның солуннарынга 1960 чылдың январьда Германияның Социалистиг чаңгыс-аай партиязының ТК-зының тускай хуралынга ГФР-ге сөөк-язы ылгаарының үүлгедишкиннерин организаттаарының дугайында шиитпир үндүрген деп хоозун медеглелди парлаан.

ГСЧП ТК-зының парлалга бюрозу үстүнде айыттынган хоозун чүүлдерни сойгалап илеретпишаан, фашистиг өнчүк-чөңгээлериниң өзулуг буруулугларын болгаш өскүдүкчүлерин бонн чазак чажырып, камгалаарын оралдажып турарын айыткан. Штраус болза бодунуң антикоммунистиг пропагандазынга Геббельске бараан болуп турган кижилерни ажыглап турарын медеглелде демдеглээн.

Францияның Чер Ортузу далайының кыдыында турар Мальпассе плотиназын суг үрегдээш Фрежюс дээр хоорайын хөме алган.

Хоорайның чүс-чүс бажыңнары болгаш округта чазаглыг база демир оруктар үрегдеттинген. Хоорайның үш чүс хире чурттакчылары өлгеи болгаш ийи чүс ажыг кижи ис чок читкен.

Чурукта: өрт шерии айыл үезинде бичии уругну камгалап ап тур.

Фото Франс Пессти.

Кубаның черин даштыкы самолёттар бомбалап турар

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Юнайтед Пресс Интернейшнл агентилелдиң Гавананың «Революсьон» солунундан алган медеглелинде Флориддан ужуп келген элээн хөй самолёттар Кубаның төп можузу—Лас-Вильяста чигир кылыр үнүш шөлдерин бомбалаап, өртеткенин дыңнаткан.

Өртедир бомбаларда «Бристол марин» деп бижип каанын солун айыткан. Неделя мурнунда Гавана можузунуң чигир кылыр үнүш шөлүнче самолёттан октапкан бомбаларда база-ла ынча деп бижээн болган. Бомбалаашкыннарның түннелинде кедээ черлериниң чамдык бажыңнары кыва берген, ынчалза-даа ажылчыннар болгаш милиция дораанна өртү өжүрүп каанныр деп медеглелде айыткан.

Кичээнгей-биле хүрээлеттиинген.

Е. Щегловтуң чураан чуруу. СЭТА-ның фотохрониказы.

Күш-культура болгаш спорт

Хоккей маргылдаазы доозулган

Спорттуң «Труд» эки-тура ниитилелиниң область чөвүлелиниң бирги чери дээш Кызылдың «Совет Тываның беш чылы» стадионга болган хоккей маргылдаазы доозулган. Аңаа Чадааның, Шагаан-Арыгның, Хову-Аксының болгаш Кызылдан типография, пассажирлер АТК-зының командалары киришкен.

Бирги хүнден эгелээш-ле командаларның ужуражыышкыннары солун болгаш чидиг демиселге болуп эрткилээн. Чадаана болгаш Хову-Аксының командаларының ойнаашкыны 6 : 2 санга чадааначыларның тиилелгези-биле доозулган. Кызылдың АТК командазы Шагаан-Арыгның командазын 11 : 1 санга уткан. Ийиги хүнде Шагаан-арыгжылар Хову-Аксының командазын 3 : 2 санга, а Чадааның хоккейжилери типография командазын база-ла 3 : 2 санга утканнар.

Маргылдааның ушку хүнүнде полиграфистер Шагаан-Арыгның төлээлерин 7 : 2 санга уткан. Пассажирлер АТК-зының командазы биле Чадаана командаларының ужуражыышкыны 4 : 2 санга АТК командазының тиилелгези-биле доозулган. Эн сөөлгү эвлчеглиг оюннарга шагаан-арыгжылар Чадаана командазын 3 : 2 санга, а Хову-Аксының хоккейжилери АТК командазын 2 : 1 санга тиилээннер.

Маргылдааның түннелинде бирги черни Кызылдың пассажирлер АТК-зының командазы алган. Команда спорттуң «Труд» ниитилелиниң кубогу-биле болгаш шаңнал бижин-биле, а команданың кежигүннери 1 чергениң спортчу хөрек демдектери-биле шаңнаткан. Ийиги болгаш ушку черлерни алган Чадаана, Шагаан-Арыг хоорайларның командалары шаңнал бижиктер болгаш ойнакчылары II, III чергениң хөрек демдектери-биле шаңнаткан.

Маргылдааның түннелин үндүрүп турган, маргылдаа үезинде көзүлген чамдык четпестерни демдеглээри чугула. Хоорайның күш-культура комитеди ойнаар шөлдүң белеткелин багай чорудуп, шыйыгларны кылбаанындан оюн үезинде маргылдажыр чоруктар хөй удаа таваржып турган.

Маргылдааның судьялары оюн шөлүнге көрүкчүлерге үлегерин көргүзүп, спортчу хептиг, коньки-лерлиг судьялаар турган-ла, ону боттандырбайн, коньки чочка, кидис идиктиг судьялап эрттиргеннер. Оон түннелинде оюн шөлүнге чамдык маргылдаалыг байдалдар таваржы бээрге, судьялар эскербейн турган.

Ол ышкаш хоккей ойнаар клюшказы (бөмбүкчүтеш кагар ыргак баштыг ыыштар) чок болганындан өске командалардан диленир, майыкталтары чок, кидис идиктеринде коньки-лер шарып алган ойнап турар ойнакчылар хөй болган. Спорттуң «Труд» эки-тура ниитилелиниң область чөвүлелиниң даргазы Поляков-даа, спорт организацияларының болгаш ниитилелдериниң область Чөвүлелиниң даргазы Доңгак-даа сагыш човаваны кайгамчык.

М. ОЮН.

Областка АГААР БОЙДУСТУҢ байдалы

Бөгүн областка шокар булуттарлыг, хар шоолуг чагбас хүн болур. Хат кошкак. Агаарның температуразы даглыг черлерге 23—28, чавыс черлерге—32—37, а Кызылга—35—37 градус соок.

Редактор К. С. ШОЙГУ.

КИНОТЕАТРЛАРГА

Бөгүн

«ВЛКСМ-ниң 30 чылы» (улуг залга): **«Амы-тыны алдынган салгакчылар»** («Спасенное поколение»)—12, 2.15, 4.15, 8.15, 10.10 шактарда.

«ВЛКСМ-ниң 30 чылы» (биче залга): **«Кометаның матрозу»** («Матрос с «Кометы»)—3, 5, 7, 9 шактарда.

«Каа-Хем»: «Кольцов дугайында ыр» («Песня о Кольцове»)—11.15, 1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«Восток»: «Пучина» — 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

Бажың херекселдерин канчаар аштаарыл

Өң кирбээн, лактаваан азы савыяа, дермантин-биле шап каан диван, кресло хөрекселдерни өл пөс-биле хүн бүрүде чодуп турар.

Өң киирип, лактап каан хөрекселдер болза оларны материалдыг (дүктен кылбаан) кургаг пөс-биле чодар. Сиилбиглерни чымчак хылдыг хеп щетказы-биле аштап турар.

Нарын шепкен, пөс материалбиле шап каан чымчак диван, креслону аштаары элээн берге. Оларны доозун сордурар автоматтыг приборнуң күжү-биле аштаар. Ону электри удазынынга улаптарга кандыг-даа хөрекселде углээн доозунну үндүр соруптар. Чамдык улуг бажыңнарның өргеледдери чурттакчыларга доозун сордурукчуларын ажыгладып турар.

Бир эвес доозун сордурукчузу чок болза чымчак диван, креслоларны чылда бир-ийи катап кактап арыглаар. Оларны даштыгаа кактаарга эки. Бир эвес агаарның таарымча чогундан даштыгаа үндүрери берге болза соңгаларны ажыткаш өрээл иштинге кактап болур.

Оларны кактаарда дараазындагы ийи аргаларның бирээзин ажылдаа чогуур, чүл дизе: биреде, креслонуң азы диванның шагыының азы хевистиң кырынга эрги, өл ак чоорганны ийикпе, кандыг-бир эрги өл пөстү чыпшыр салгаш, оон кырын дургаар чинге, узун ыыш-биле ук пөс хирикиже чедир кактаар, хиригип калган пөстү сугга булгап каапкаш, кактаашкынны катап уламчылаар. Ийиде, тон аштаар кадыг хылдыг щеткага чылыг, сугга өттүрүп каан ийи кат марляны ораап алгаш оон-биле креслонуң, диванның шагыларын, а ол ышкаш хевистерни ханага тургузун аштаар. Ындыг щеткалар-биле сыртыктарны база аштап турар. Хевистериниң кырынга хар чашкаш, щетка азы кадыг ширбиил-биле аштаарга оларның хири эки арлыр, оларны өл дус-биле арыглап база болур.

Тыва областың санитар-чырыдыышкын бажыңы.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 24-63, редакторнуң оралакчызының 35—24, партийжи амыдырал килдизинин 23-54, харыысалгалыг секретарының 37-13, көдээ ажыл-агый килдизинин 22-64, иштики информация килдизинин 21-47, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт килдистериниң 23-35, чагаа, культура болгаш амыдырал килдистериниң 21-27, бухгалтериянның 25-38, корректорларның 20-60.

ТС—00028. Чагыг № 178. Культура эргелелиниң типографиязы.